

Bostadsutskottets betänkande

1983/84:23

om anslag till bostadsförsörjning m. m. (prop. 1983/84:100 delvis och prop. 1983/84:145 delvis)

Sammanfattning

I betänkandet behandlas dels regeringens i proposition 1983/84:100 bil. 13 (bostadsdepartementet) framlagda förslag under avsnitt B. Bostadsförsörjning bl. a. i vad avser lån till bostadsbyggande, räntebidrag m. m., åtgärder i områden med stor andel outhyrda lägenheter m. m., jämte 25 motioner, dels regeringens i proposition 1983/84:145 bil. 2 framlagda förslag om vidgad ram för beslut om bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter – en ramvidgning som skall göra det möjligt att försöksvis stödja tillkomsten av odlingslotter och koloniträdgårdar m. m. Fyra motioner väckta med anledning av det senare förslaget behandlas också i betänkandet.

Regeringens förslag i sin helhet tillstyrks av utskottet. Häremot stående motionsyrkanden avstyrks.

Utskottets (m)-ledamöter reserverar sig mot medelsanvisningen och föreslår minskade anslag i vad gäller lån till bostadsbyggande, räntebidrag och åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter. Även (c) och (fp)-ledamöterna reserverar sig och föreslår minskning i vad gäller det senare anslaget. (Vpk)-ledamoten reserverar sig och förordar ett återinförande av hyresförlustlånen. Dessutom reserverar sig utskottets (fp)-ledamot och föreslår en minskning av anslaget till räntebidrag. (Vpk)-ledamoten föreslår en ökning av anslaget till bidrag till förbättring av boendemiljön.

Även i vad gäller ramar m. m. har reservationer (m), (c), (fp) och (vpk) avgivits.

Med anledning av två av de behandlade motionerna (s) hemställer utskottet om ett riksdagens tillkännagivande till regeringen. Det gäller dels översyn av gällande finansieringsbestämmelser avseende den konstnärliga utsmyckningen m. m. i bostadsområden, dels vidgning av boendemiljöramen om det behövs av sysselsättningskäl.

Övriga motioner avstyrks av utskottet. Utskottets (m)-ledamöter reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. enhetlig lånegräns, borttagande av mark- och konkurrensvillkoren, den produktionskostnadsanpassade belåningen, ett nytt system för räntebidrag och en avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön. (C)-ledamöterna reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. räntelån, avveckling av hyresförlustgarantier, hyresrabatter samt räntebidraget till underhållslån och slutlig avveckling av hyresförlustlånen. Utskottets (fp)-ledamot reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. ett reformerat statsbidragssystem

för de äldres boende och reallån. (Vpk)-ledamoten i utskottet reserverar sig till förmån för motionsförslag avseende bl. a. ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan, utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet, särskild konsolideringsfond, återinförande av hyresförlustlånen och boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln.

1 Propositionerna

Regeringen har i proposition 1983/84:100 bilaga 13 (bostadsdepartementet) under B 3–B 6 (s. 26–53), B 8–B 9 (s. 57–63) och B 13 (s. 70–71) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer som i riksdagsprotokollet förordats i fråga om förbättrad kostnadskontroll vid bostadslångivningen,

2. bemyndiga regeringen att vidga ramen för särskilda lokallån om det behövs av sysselsättningsskäl,

3. medge att bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1984/85 beviljas inom en ram av 65 000 000 kr.,

4. bemyndiga regeringen att avlösa statens ansvar enligt 33 § 1962 års bostadslånekungörelse (1962:537) eller tidigare bestämmelser och att i samband härmed utöver den under 3. angivna ramen ta i anspråk medel under anslaget B 4. Räntebidrag m. m. som beräknas för kommande ersättningar enligt nämnda bestämmelser på sätt som i regeringsprotokollet angivits,

5. medge att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag och tilläggsån bestäms till 60 000 000 kr. för år 1984 och preliminärt till samma belopp för år 1985,

6. medge att den under 5. angivna ramen överskrids om det behövs av sysselsättningsskäl,

7. godkänna de ändringar i fråga om inkomstgränserna för förbättringslån som i regeringsprotokollet förordats,

8. medge att räntefria förbättringslån beviljas utan rambegränsning,

9. medge att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1984/85 och preliminärt intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,

10. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1984/85 anvisa

a. till Lån till bostadsbyggande ett förslagsanslag av 8 360 000 000 kr.,

b. till Räntebidrag m. m. ett förslagsanslag av 9 000 000 000 kr.,

c. till Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. ett förslagsanslag av 125 000 000 kr.,

d. till Tilläggsån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m. ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.,

e. till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. ett förslagsanslag av 225 000 000 kr.,

f. till Bidrag till förbättring av boendemiljön ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.,

g. till Lån till förvärv av bostadsrätt ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Regeringen har i proposition 1983/84:145 bilaga 2 (bostadsdepartementet) föreslagit riksdagen att medge att ramen för beslut om bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1984/85 vidgas med 10 000 000 kr. till 75 000 000 kr.

2 Motionerna

Utskottet har i detta sammanhang behandlat

dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna 1983/84:

367 av Lennart Brunander (c) vari hemställs att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om ändrade regler för statliga lån till egna hem i enlighet med de synpunkter som framförts i motionen,

718 av Helge Hagberg och Lars Svensson (båda s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att riktlinjer för det estetiska och konstnärliga inslaget i ROT-programmet blir beaktade i anvisningarna,

800 av Mona Saint Cyr m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att regeringen i sina bostadspolitiska åtaganden intensifierar insatser i motionens anda, dvs. till förmån för ett utökad flergenerationsboende.

922 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till motion 1983/84:918 – föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till utvidgning av ROT-programmet i enlighet med vad som anförs i motionen samt att riksdagen i övrigt ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om de boendes aktiva medverkan i planering och förvaltning av sina bostadsområden,

923 av Ulf Adelson m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(8) att riksdagen beslutar att ett nytt system för räntebidrag i enlighet med vad i motionen anförts skall införas per den 1 juli 1984,

(9) att riksdagen beslutar upphäva de kompensatoriska åtgärder som infördes i samband med avskaffandet av de retroaktiva räntebidragen i enlighet med vad som i motionen anförts,

(10) att riksdagen beslutar införa samma gränser för räntebidrag – 95 % av låneunderlaget – för alla byggherrar och upplåtelseformer,

(14) att riksdagen avskaffar de s. k. mark- och konkurrensvillkoren,

1350 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att markförvärvslån och tomträttslån bör återinföras och att riksdagen snarast föreläggs förslag härom i enlighet med vad som anförs i motionen,

1971 av Ulla-Britt Carlsson och Helge Hagberg (båda s) vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att länsbostadsnämnderna ges möjligheter att förhindra exekutiva försäljningar av statsbelånade fastigheter enligt vad som anförts i motionen.

1973 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att för Räntebidrag m. m. för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 6 770 milj. kr., ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag med 2 230 milj. kr.,

1978 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att till Lån till bostadsbyggande för budgetåret 1984/85 anvisa ett förslagsanslag av 6 590 000 000 kr., ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag med 1 770 000 000 kr.,

2. att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad i motionen anförts om 95-procentiga lån för alla byggherrar,

1979 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen under anslaget B 5 i bilaga 13 till budgetpropositionen beslutar anvisa 75 milj. kr., ett i förhållande till regeringens förslag minskat anslag med 50 milj. kr.,

1981 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari hemställs

1. att riksdagen beslutar att statens stöd till förbättring av boendemiljön skall avvecklas,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om beslutsramar för budgetåren 1984/85 och 1985/86 för bidrag till förbättring av boendemiljön,

1984 av Karin Flodström m. fl. (s) vari – med hänvisning till motion 1983/84:1617 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att Bofakta, konsumentupplysning om bostäder, skall tillämpas även vid ombyggnader och upprustning samt att bostadsanpassningsbidrag/lån också kan utnyttjas till inköp av inventarier för allergiker.

1999 av Kjell Mattsson m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(2) att riksdagen beslutar att hyresförlustgarantier och hyresrabatter avvecklas,

(3) att riksdagen beslutar att ersättning för förvaltningsförluster enligt 33 § 1962 års bostadslånekungörelse upphör,

(4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att slutlig avveckling av hyresförlustlånen sker,

(5) att riksdagen beslutar att räntebidraget till underhållslån avvecklas,

(6) att riksdagen beslutar att anslaget under B.5. Bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter minskas med 65 milj. kr.,

2001 av Wivi-Anne Radesjö m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheter att utnyttja miljöförbättringslån för byggande av kolonistugor,

2003 av Mona Sahlin (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående fördelningsprinciperna för miljöförbättringsbidragen till bostadsområdena samt om behovet av att ytterligare ekonomiska resurser avsätts för detta ändamål,

2009 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(1) att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att förverkliga utvecklingen av ett socialt inriktat boende i enlighet med vad som anförts i motionen,

(3) att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att åstadkomma redovisning av planer på experiment med socialt boende inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen.

2010 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utökad och permanent program för bostadsförbättringar avseende även offentliga byggnader m. m.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kravet på avsättningar till konsolideringsfond för allmännyttiga bostadsföretag slopas som förutsättning för räntebidrag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttiga bostadsföretag införs fr. o. m. år 1985 för att undvika hyreshöjningar,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att hyresförlustlån enligt tidigare gällande regler skall kunna utgå för allmännyttiga bostadsföretag.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att allmännyttiga bostadsföretag t.v. undantas från årliga upptrappningar av den garanterade räntan på bostadslån,

2012 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att boendemiljöbidrag fr. o. m. den 1 juli 1984 skall kunna beviljas även enligt den s. k. undantagsregeln,

2. att riksdagen medger att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön meddelas intill ett belopp av 200 000 000 kr. under budgetåret 1984/85 och preliminärt intill ett belopp av 200 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,

3. att riksdagen beslutar att under bil. 13, B 9. Bidrag till förbättringar av boendemiljön anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 140 000 000 kr. förhöjt belopp till 225 000 000 kr.,

2035 av Rolf Dahlberg m. fl. (m) vari – med hänvisning till motion 1983/84:923 – såvitt nu är i fråga hemställs

(3) att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till bostadslåneregler som möjliggör för bostadsrättsförening att överta statliga lån vid övergång från hyresrätt i enlighet med vad i motionen anförts,

(4) att riksdagen som sin mening uttalar att kommun ej skall ge allmännyttiga bostadsföretag ekonomiska bidrag,

(5) att riksdagen beslutar avskaffa den produktionskostnadsanpassade bostadsbeläningen,

(6) att riksdagen beslutar upphäva ROT-programmet och avslå begärda medel för ändamålet,

2072 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(2) att riksdagen beslutar att begära att regeringen skyndsamt förelägger riksdagen förslag om förtida inlösen av bostadslån i enlighet med det anförda,

(3) att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen --- (yrkandet i vad avser en mer decentraliserad hantering av låneärenden behandlas i betänkande BoU 1983/84:24),

(5) att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om minskade generella bostadssubventioner, bl. a. genom införande av räntelån i enlighet med vad som anförts i motionen,

2077 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari – med hänvisning till motion 1983/84:2076 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till reformerat statsbidragssystem för de äldres boende,

2113 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

(2) att riksdagens beslut om ett bostadsförbättringsprogram upphävs (yrkandet i vad avser energibesparande åtgärder behandlas i betänkande BoU 1983/84:21),

(6) att riksdagen beträffande åtgärder i bostadsområden med stort antal outhyrda lägenheter och bidrag till förbättring av boendemiljö som sin mening ger regeringen till känna vad som föreslagits i motion 1983/84:34,

(7) att riksdagen beträffande bidrag till vissa tillgänglighetsskapande åtgärder som sin mening ger regeringen till känna vad som föreslagits i motion 1983/84:86,

(11) att riksdagen beslutar om att en skyndsam översyn bör göras av gällande lagstiftning och övrigt regelsystem på bostadsområdet i syfte att framlägga förslag om avreglering och minskad detaljstyrning (i vad yrkandet avser bostadslångivning m. m.: resterande del av yrkandet behandlas i ett senare betänkande),

(12) att riksdagen beslutar minska anslaget till räntebidrag med 2 miljarder kronor och i samband därmed begär förslag till annan finansieringsform,

2403 av Monica Andersson och Margareta Persson (båda s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bostadslån för ombyggnad.

2416 av Oskar Lindkvist (s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra den konstnärliga utsmyckningen i våra bostadsområden m. m.,

2419 av Lars Ulander och Olle Östrand (båda s) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av ett ROT-program för av landsting och kommuner förvaltade fastigheter och anläggningar,

dels de i anledning av proposition 1983/84:145 väckta motionerna 1983/84:2721 av Ingrid Sundberg m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs (5) att riksdagen beslutar att avslå en vidgning med 10 milj. kr. av ramen för beslut om bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1984/85.

2722 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs (1) att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:145 beslutar att stödet till odlingslotter och koloniträdgårdar m. m. utvidgas till att omfatta även andra flerfamiljshusområden än de med stort antal outhyrda lägenheter och att stödet icke skall vara förenat med ett absolut villkor om minst samma stöd från kommunerna,

(2) att riksdagen medger att ramen för beslut om bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter för budgetåret 1984/85 vidgas med 25 000 000 kr. till 90 000 000 kr.,

2730 av Kjell Mattsson m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen måtte besluta att avslå regeringens förslag om bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter,

2734 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs (5) att riksdagen avslår förslaget om vidgad ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter.

3 Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m.

3.1 Bostadsproduktionen

Bostadsbyggnadsvolymen kan mätas i flera olika variabler. I tabell 1 redovisas sålunda *nyproduktionen* av bostäder mätt i antalet inflyttningsfärdiga lägenheter, antalet påbörjade lägenheter samt som summan av antalet lägenheter med preliminära beslut om bostadslån och antalet lägenheter utan statlig belåning som erhållit byggnadstillstånd (t. o. m. 1981).

Tabell 1: Påbörjade och färdigställda lägenheter, lägenheter med preliminärt beslut om bostadslån samt lägenheter utan statligt lån som erhållit byggnadstillstånd åren 1976–1982

	Antal lägenheter år							
	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
Preliminära beslut om bostadslån								
Flerbostadshus	15 600	13 800	17 600	18 500	16 400	18 500	19 200	19 700
Småhus	36 000	35 100	38 300	34 600	29 500	23 800	22 900	18 800
Totalt	51 600	48 900	55 900	53 100	45 900	42 300	42 100	38 500
Beviljade byggnadstillstånd	6 600	6 800	4 900	3 600	2 500	700	– ¹	–
Lån + tillstånd	58 200	55 700	60 800	56 700	48 400	43 000	–	–
Påbörjade lägenheter	57 100	54 000	57 300	55 700	49 000	44 400	41 900	36 800
Färdigställda lägenheter	55 800	54 900	53 700	55 500	51 400	51 600	45 100	43 400 ²

¹ Uppgiften har slutat samlas in eftersom ramarna för bostadsbygget är slopade.

² Därav i småhus 23 143 (inkl. 287 utan statliga lån)

Därav i flerbostadshus 20 231 (inkl. 1 utan statliga lån)

Källa: Bostadsstyrelsen och SCB

Som framgår av tabell 1 har nybyggandet minskat i stort sett sedan mitten av 1970-talet, mätt såväl i färdigställda som i påbörjade lägenheter. Denna nedgång beror bl. a. på en svag befolkningstillväxt och en låg ekonomisk tillväxt. Enligt kommunernas bedömningar i bostadsförsörjningsprogrammen för perioden 1983–1987 kommer nybyggandet dessutom att minska ytterligare under de närmaste åren.

De senaste årens nedgång i nyproduktionen faller helt och hållet på småhusen. Sedan år 1980 har däremot produktionen av lägenheter i flerbostadshus årligen ökat. Detta betyder att den procentuella fördelningen av de påbörjade lägenheterna mellan småhus och flerbostadshus har förskjutits ytterligare, vilket också framgår av tabell 2.

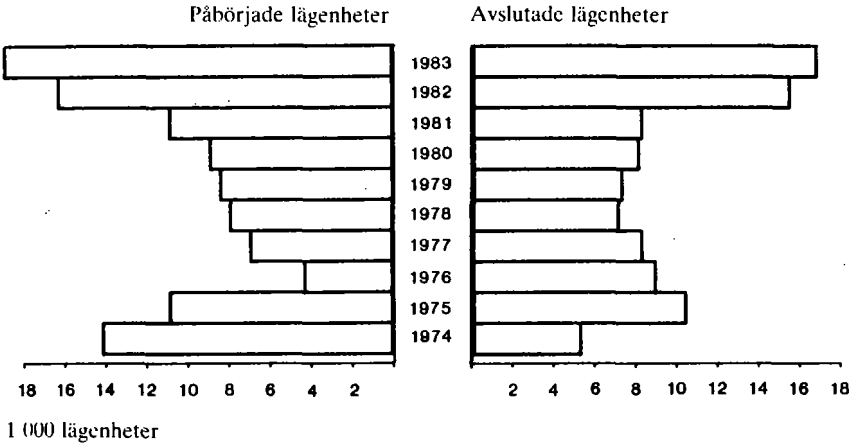
Tabell 2: Procentuell fördelning mellan påbörjade lägenheter i flerbostadshus och småhus åren 1975–1982

År	Procentuell andel påbörjade lägenheter i	
	Flerbostadshus	Småhus
1975	30	70
1976	25	75
1977	25	75
1978	29	71
1979	32	68
1980	35	65
1981	40	60
1982	44	56
1983	48	52

Källa: SCB

Samtidigt med den ovan redovisade nedgången i nyproduktionen av bostäder har *ombyggnadsverksamheten* ökat, vilket illustreras i figur 1.

Figur 1: Antalet ombyggda lägenheter (efter modernisering) i flerbostadshus åren 1974–1983

Källa: SCB

I nedanstående tabell redovisas dessutom ombyggnadsverksamhetens omfattning i siffror. Genom att tabellen visar såväl antalet lägenheter före moderniseringen som efter ger den också ett mått på lägenhetsminskningen till följd av moderniseringsverksamheten. Denna minskning är en följd av att det är vanligt att vid ombyggnad slå ihop små lägenheter till större.

Tabell 3: Lägenheter i moderniserade flerbostadshus före resp. efter moderniseringen åren 1974–1983

År	Antal lägenheter	
	Före modernisering	Efter modernisering
1974	16 463	14 038
1975	14 818	10 957
1976	5 997	4 356
1977	10 015	6 889
1978	11 308	7 900
1979	11 888	8 305
1980	12 965	8 957
1981	14 594	10 888
1982	19 734	16 038
1983	21 329	18 804

Källa: SCB

3.2 Bostadsinvesteringar

I tabell 4 redovisas de totala investeringarna i ny- och ombyggnad av bostäder. I sammanhanget redovisas dessutom underhållskostnaderna för bostadsbeståndet resp. år.

Av tabellen framgår att nedgången i nyproduktionen av bostäder inte motsvaras av en lika stor minskning av *de reala investeringarna* (dvs. investeringarna mätta i fast penningvärde) i permanentbebyggelsen. Detta beror på att den minskade nyproduktionen har motverkats av en ökande ombyggnad. Samtidigt har också de bostäder som producerats blivit dyrare per enhet bl. a. genom en ökad standard i fråga om utrymme och utrustning.

Om hänsyn tas till såväl ny- och ombyggnad som underhåll uppvisar dessa totala investeringar endast en mindre nedgång under de senaste åren. De ligger därmed fortfarande på samma nivå som de gjorde i början av 1970-talet. Framför allt är det de ökade underhållskostnaderna som bidrar här till.

Tabell 4: Investeringar och underhåll i bostäder 1974–1983 i 1980 års priser (milj. kr.)

År	Nybyggnad bostäder			Byggnadsverksamhet i beståndet av bostäder			Totalt nybyggnad och beståndet
	Småhus	Flerbostadshus	Summa	Ombyggnad inkl. energisparverksamhet	Underhåll	Summa	
1974	16 800	7 050	23 850	2 000	6 800	8 800	32 650
1975	16 600	5 200	21 800	3 350	7 200	10 550	32 350
1976	16 200	3 600	19 800	3 200	7 550	10 750	30 550
1977	15 600	3 400	19 000	3 450	8 150	11 600	30 600
1978	16 300	4 150	20 450	5 150	8 500	13 650	34 100
1979	15 700	4 700	20 400	5 650	8 850	14 500	34 900
1980	13 950	5 100	19 050	5 450	9 250	14 700	33 750
1981	11 650	5 450	17 100	6 250	9 950	16 200	33 300
1982	9 550	6 000	15 550	7 350	10 300	17 650	33 200
1983	7 700	6 150	13 850	7 700	-	-	-

Källa: Konjunkturinstitutet

För att ytterligare belysa hur byggnadsinvesteringarna förskjutits från nyproduktion mot ombyggnad redovisas i tabell 5 de procentuella förändringarna av dessa investeringar sedan år 1974 jämfört med närmast föregående år.

Tabell 5: Byggnadsinvesteringarna i 1980 års priser. Procentuell förändring från föregående år

År	Nybyggnad		Ombyggnad	Totalt	Därav kommunala
	Flerbostadshus	Småhus			
1974	- 31,3	3,9	27,9	- 9,1	- 26,4
1975	- 27,0	- 1,0	68,3	- 1,2	- 11,8
1976	- 30,7	- 2,4	- 5,1	- 8,6	- 17,1
1977	- 5,7	- 3,8	8,3	- 2,4	- 4,1
1978	23,1	4,5	48,9	14,1	16,1
1979	12,8	- 3,8	10,3	1,8	8,4
1980	8,4	- 11,2	- 3,4	- 6,0	- 4,1
1981	7,6	- 16,5	- 16,5	- 4,7	5,1
1982	9,4	- 17,6	17,9	- 1,8	7,3
1983	2,8	- 19,6	4,8	- 5,9	- 4,8

Källa: Konjunkturinstitutet

3.3 Byggnadskostnaderna

Kostnadsutvecklingen sedan år 1976 för statligt belånade flerbostadshus i exploateringsområden samt gruppbyggda småhus såsom den redovisas i preliminära beslut om statliga lån framgår av nedanstående tabell.

Tabell 6: Kostnadsutvecklingen för flerbostadshus inom exploateringsområden och gruppbyggda småhus åren 1976-1983 samt förhållandet mellan produktionskostnad (Pk) och pantvärde (Pv)

År	Flerbostadshus			Gruppbyggda småhus		
	Genomsnittlig Pk kr./m ² lägenhetsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %	Genomsnittlig Pk kr./m ² bostadsyta	Ökning i % från föregående år	Pk/Pv %
1976	1 945	16,7	104,8	1 899	13,0	104,0
1977	2 393	23,0	103,8	2 291	20,6	105,1
1978	2 799	17,0	105,8	2 654	15,8	105,8
1979	3 214	14,8	106,8	2 996	12,9	107,0
1980	3 844	19,6	110,2	3 592	19,9	108,5
1981	4 211	9,5	108,1	4 045	12,6	104,9
1982	4 616	9,6	108,2	4 392	8,6	105,6
1983 ¹	5 350	15,9	111,6	4 962	13,0	106,9

¹ Preliminära uppgifter

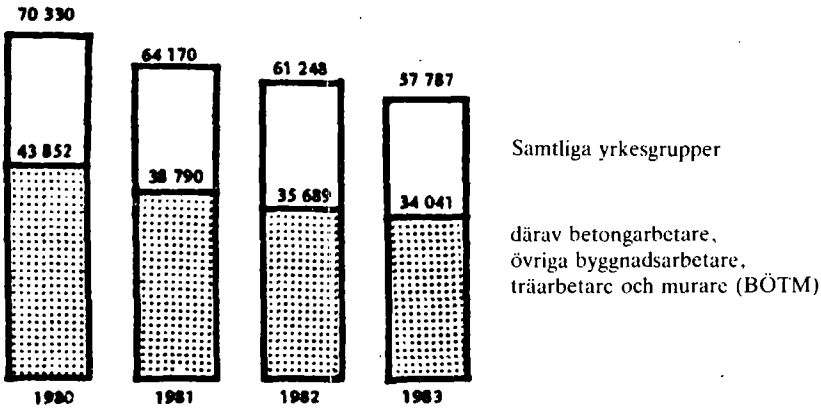
Källa: Bostadsstyrelsen och SCB.

Kostnadsökningen i bostadsbyggandet har varit kraftig under senare delen av 1970-talet för att kulminera år 1980. För åren 1981 och 1982 har därefter ökningstakten varit avsevärt lägre. Enligt de preliminära uppgifterna för år 1983 har dock ökningstakten detta år ånyo nått upp till den nivå som rådde i slutet på 1970-talet.

3.4 Byggarbetsmarknaden

Sysselsättningen på byggarbetsmarknaden enligt statistiska centralbyråns byggnadsinventeringar i november månad åren 1980–1983 redovisas i figur 2.

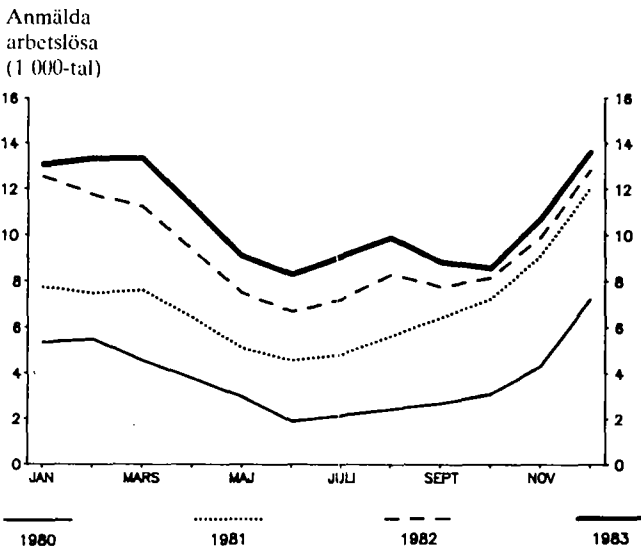
Figur 2: Antal sysselsatta byggnadsarbetare enligt byggnadsinventeringarna i november månad åren 1980–1983

Källa: SCB, AMS

Arbetslösheten bland byggnadsarbetarna såsom den återspeglas i anmälningarna till deras arbetslöshetskassa framgår av nedanstående figur.

Figur 3: Antal arbetslösa i byggnadsarbetarnas arbetslöshetskassa under åren 1980–1983

Källa: AMS

Byggnadsdetaljen vid arbetsmarknadsstyrelsen sammanfattar kvartalsvis situationen på byggarbetsmarknaden. I den senaste av dessa redogörelser (daterad 1984-01-31) uttalas att enligt länsarbetsnämndernas översikter vid årsskiftet 1983-1984 kommer aktiviteten inom byggnadsverksamheten att vara fortsatt låg under hela år 1984. I ett par län förväntas en något bättre situation i slutet av året jämfört med 1983. I nio län bedömer man att läget kommer att bli likartat, och i tretton län befaras att sysselsättningssituationen för byggnadsarbetarna blir svårare än den varit under hösten 1983.

Sammanfattningsvis anges att arbetslösheten bland byggnadsarbetarna med stor sannolikhet kommer att vara större vintern 1984/85 än den varit vintern 1983/84.

3.5 Bostadskostnaderna

Hyresutvecklingen sedan år 1971 belyses av nedanstående uppgifter avseende genomsnittliga hyror för bostäder i SABO-företagen.

Tabell 7: Kallhyra, avgifter för värme och varmvatten samt varmhyra för bostäder i SABO-företagen åren 1971-1983 (kr./m²)

År	Kallhyra bostäder	Avgift värme och varmvatten	Varmhyra bostäder
1971	74:82	6:39	81:21
1972	78:94	6:14	85:08
1973	83:75	6:57	90:32
1974	89:17	10:96	100:13
1975	93:32	12:52	105:84
1976	102:42	15:01	117:43
1977	114:56	16:38	130:94
1978	128:51	18:98	147:49
1979	137:04	23:66	160:71
1980	149:50	33:51	183:01
1981	166:69	41:15	207:84
1982	188:98	48:89	237:87
1983 ¹	208:-	48:-	256:-
1984 ¹	220:-	51:-	271:-

¹ Preliminär uppskattning
Källa: SABO

Omräknad till 1983 års penningvärde med hjälp av konsumentprisindex har hyresutvecklingen varit följande.

Tabell 8: Kallhyra, avgifter för värme och varmvatten samt varmhyra för bostäder i SABO-företagen åren 1971–1983 omräknat till 1983 års penningvärde (kr./m²)

År	Kallhyra bostäder	Avgifter för värme och varmvatten	Varmhyra bostäder
1971	223	19	242
1972	222	17	239
1973	221	17	238
1974	214	26	240
1975	204	27	231
1976	203	30	233
1977	204	29	233
1978	208	31	239
1979	207	36	243
1980	198	45	243
1981	197	49	246
1982	206	53	259
1983 ¹	208	48	256

¹ Preliminär uppskattning

Källa: SABO

En uppdelning av de senaste sex årens procentuella hyreshöjningar på kallhyra, bränsleavgifter och total varmhyra ger följande resultat.

Tabell 9: De procentuella hyresförändringarna sedan 1978 inom SABO-företagen med fördelning på kallhyra, bränsleavgifter och total varmhyra

År	Hyresändringar i procent		
	Kallhyra	Bränsleavgifter	Varmhyra
1978–1979	6,6	24,7	9,0
1979–1980	9,1	41,6	13,9
1980–1981	11,1	22,8	13,6
1981–1982	13,4	18,8	14,5
1982–1983 ¹	10,1	– 1,8	7,6
1983–1984 ¹	5,8	6,3	5,9

¹ Preliminär uppskattning

Källa: SABO

Som framgår av tabellen ovan har bränslekostnaderna haft stor betydelse för hyresutvecklingen under de senaste åren. Särskilt markant är detta åren 1979–1980 då bränsleavgifterna ökade med mer än 40 %. Även mellan övriga redovisade år har bränslekostnaderna ökat mer än kallhyran. Enda undantaget härifrån utgör åren 1982–1983 då bränsleavgifterna t. o. m. minskade.

3.6 Outhyrda lägenheter

För de till SABO anslutna allmännyttiga bostadsföretagen har sedan den 1 mars 1983 antalet outhyrda lägenheter varit följande.

Tabell 11: Antalet outhyrda lägenheter inom SABO-företagen sedan den 1 mars 1983

	Antal outhyrda lägenheter per					
	1983-03-01		1983-09-01		1984-03-01 ¹	
	Absolut	Procent	Absolut	Procent	Absolut	Procent
Totalt	27 476	3,8	30 072	4,2	27 900	3,9
Storstockholm	539	0,3	989	0,5	981	0,5
Storgöteborg	4 176	4,5	4 667	5,1	4 553	4,9
Stormalmö	1 992	6,2	2 227	7,0	2 221	7,0
Övr. landet	20 769	5,1	22 189	5,5	20 171	5,0

¹ Preliminära uppgifter

Källa: SABO

Det preliminära resultatet från den 1 mars 1984 visar att omkring 28 000 lägenheter var lediga till uthyrning vid denna tidpunkt. Det innebär en minskning med ca 7 % eller ca 2 000 lägenheter sedan 1 september 1983. Det är första gången sedan 1 mars 1980 som antalet outhyrda lägenheter avtagit.

Av storstadsområdena har Storgöteborg en minskning med ca 100 lägenheter, medan de övriga har en ungefär oförändrad situation.

När det gäller länen tyder det preliminära resultatet på att Stockholms, Uppsala och Södermanlands län har fått ett ökat antal outhyrda lägenheter medan övriga län redovisar minskningar.

4 Utskottet

4.1 Inledning

I detta betänkande behandlas vad i budgetpropositionen och i motioner föreslagits i frågor som rör bostadsförsörjningen m. m.

Det finns anledning att inledningsvis något beröra vissa under år 1983 fattade beslut inom bostadsdepartementets verksamhetsområde.

Riksdagen beslöt i december månad 1983 (prop. 1983/84:40 bil. 9, BoU 11) om ett särskilt program för att förbättra bostadsbeståndet. Riksdagen beslöt under hösten 1983 (prop. 1983/84:26 bil. 3, BoU 7) också om åtgärder för att öka byggsysselsättningen bl. a. inom bostadsdepartementets område.

I budgetpropositionen (bil. 13 s. 1-2) anförs att mot bakgrund av redan fattade beslut och med hänsyn till det statsfinansiella läget förslagen i propositionen såvitt rör bostadsförsörjningen präglas av återhållsamhet i fråga om nya åtaganden från statens sida. Utskottet vill tillägga att även

förslagen i flera av de nedan behandlade motionerna också utgår från detta synsätt.

Förutom de ovannämnda riksdagsbesluten finns i detta sammanhang anledning erinra om vissa pågående utredningar m. m. Sålunda har bostadskommittén i uppdrag att göra en översyn av bostadspolitiken. Av kommittéberättelsen framgår att kommitténs slutbetänkande avses avges under andra halvåret 1984. Ett huvudbetänkande kommer att avges dessförinnan.

Vidare bör erinras om att regeringen har tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp med företrädare för bostads-, social-, arbetsmarknads- och civildepartementet. Som utgångspunkt i de krav som äldre och handikappade m. fl. har i fråga om sitt boende skall uppmärksammas hur arbetet med att förbättra bostadsbeståndet har inriktats, planlagts och genomförts inom ett antal kommuner. Gruppen skall vidare bedöma vilka ändringar och styrinstrument som behövs för att förnyelsen av bostadsbeståndet skall leda till bostadsförhållanden som ger äldre och handikappade m. fl. förutsättningar att leva ett aktivt och meningsfullt liv och som kan minska behovet av institutionsvård. Resultaten av den första arbetsetappen avses redovisas senast i juni 1984.

Utskottets behandling av de nu aktuella delarna av budgetpropositionen och av vissa motioner har sålunda gjorts mot bakgrund av det statsfinansiella läget, vissa tidigare riksdagsbeslut och vissa pågående utredningsinsatser.

Av den redovisning som lämnas i avsnitt 3.1 framgår att nyproduktionen av bostäder har minskat i stort sett sedan mitten av 1970-talet. Denna nedgång i byggandet av lägenheter är bl. a. beroende av sådana faktorer som svag befolkningstillväxt och låg ekonomisk tillväxt. Enligt vad som anges i budgetpropositionen (bil. 13 s. 9) kan nyproduktionen förväntas bli begränsad även de kommande åren.

Med hänvisning till det låga bostadsbyggandet har några ramar för den statliga bostadslångivningen inte fastställts sedan år 1981. Inte heller 1984 års budgetproposition innefattar något förslag till ramar för bostadsbyggandet. Däremot erinrar bostadsministern (bil. 13 s. 35) om den möjlighet länsstyrelserna har att fastställa ramar för en eller flera kommuner om det behövs med hänsyn till regionalpolitiska eller andra intressen.

4.2 Bostadsbyggandets inriktning m. m.

I sitt betänkande om ett bostadsförbättringsprogram (BoU 1983/84:11) anslöt sig bostadsutskottet i sak till en av bostadsministern angiven övergripande målsättning som i korthet innebär att det fanns goda motiv att nu ägna större uppmärksamhet än tidigare åt det befintliga bostadsbeståndet och att tyngdpunkten i bostadspolitiken förskjutits från bostadsbyggnadspolitik till bostadsförsörjningspolitik samt att det fanns skäl att mera inrikta bostadspolitiken medel på bostädernas fördelning, förnyelse och förvaltning. Däremot framfördes i motioner (m), (c) och (fp) väckta med anledning av

regeringens förslag avvikande uppfattningar om statens insatser m. m. för att förverkliga målsättningen.

I tre motioner förs fram förslag om hur byggandet skall inriktas så att det tillgodoser olika efterfrågeintressen. Dessa motioner behandlas i det följande.

I motion 800 (m) hemställs att regeringen i sina bostadspolitiska åtaganden intensificerar insatserna till förmån för ett utökat *flergenerationsboende*. Motionärerna hänvisar härvid dels till vissa uttalanden i den s. k. ROT-propositionen (prop. 1983/84:40 bil. 9), dels till vad som anförts i motioner (m) vid tidigare riksmöten. I dessa motioner har efterlysts stimulans för flergenerationsboende och ett undanröjande av de byråkratiska hinder som enligt motionärerna har fördröjt ett sådant boende trots klart uttalade behov och intresse hos medborgarna.

Utskottet har tidigare haft att behandla motioner om flergenerationsboende. Bostadsutskottet vill understryka vad som i dessa sammanhang anförts om värdet av bostäder för flergenerationsboende. Det torde vara obestritt att denna typ av bostäder fyller en viktig funktion. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning (senast CU 1982/83:22 s.23) om att bostäder för flergenerationsboende bör kunna produceras inom ramen för den efterfrågan som finns. Liksom tidigare kan också utskottet konstatera att varken reglerna för erhållande av statliga lån eller gällande byggnormer i och för sig innebär någon begränsning i detta avseende. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om vad som ovan (avsnitt 4.1) anförts om pågående utredningsarbete m. m. med inriktning bl. a. på de äldres boende. Motion 800 (m) avstyrks med hänvisning till det anförda.

Vänsterpartiet kommunisterna för i sin partimotion 2009 fram förslag som syftar till att skapa ett *socialt inriktat boende*. I motionens yrkande 1 begärs förslag till åtgärder för att förverkliga en sådan utveckling. I motionens yrkande 3 hemställs om åtgärder för att åstadkomma en redovisning av planer på experiment med socialt boende inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen. Motionärerna framhåller att bostadsförnyelse måste handla om mer än lägenhetsupprustning och att samhället därför måste satsa på helt nya boendemönster där vardagslivet får bättre villkor.

Utskottet, som tidigare (CU 1982/83:22 s. 22) har behandlat yrkanden om åtgärder för att främja ett socialt inriktat boende, delar motionärernas uppfattning om att det finns ett behov av bostäder för ett sådant boende. Enligt utskottets mening finns också förutsättningar för ett boende med denna inriktning inom ramen för nuvarande norm- och lånesystem. Detta belyses också av de exempel på olika boendeprojekt med denna inriktning som bl. a. redovisas i motionen. Inom ramen för den planerade bostadsmässan i Upplands Väsby år 1985 (Bo 85) kommer dessutom idéer om framtidens boende att ställas samman. Nya boendeformer, bl. a. flergenerationsboende, bostäder för små och stora kollektiv och bostäder för personer som flyttar ut

från institutioner av olika slag, kommer i samband härmed att uppmärksammas. Bo 85 syftar till att lyfta fram frågor om ansvar och rollfördelning i boendet, om hur livet i bostadsområdena skall bli rikare, om hur bostadsbeståndet skall förvaltas, förbättras och kompletteras samt hur kontakterna mellan samhällsorganen och de boende skall förbättras.

Med hänvisning till genomförda projekt, gällande ordning och mot bakgrund av vissa kommande aktiviteter avstyrker utskottet motion 2009 (vpk) yrkande 1 om åtgärder för att förverkliga utvecklingen av ett socialt inriktat boende.

Beträffande yrkande 3 i motion 2009 (vpk) om sammanställningar av vissa boendeexperiment inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen vill utskottet erinra om sin behandling av ett motsvarande motionsyrkande år 1983 (CU 1982/83:30 s. 5–6). Efter att ha redogjort för programmens utformning anförde utskottet att det inte fanns skäl anta annat än att kommunerna vid utarbetandet av programmen i rimlig omfattning redovisade de av motionärerna begärda uppgifterna. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet som avlogs av riksdagen.

Utskottet finner inte skäl till ändrat ställningstagande. Motion 2009 (vpk) yrkande 3 avstyrks sålunda.

Med hänvisning till vad som anförts i folkpartiets partimotion 2076 om äldreomsorgens inriktning begärs i motion 2077 förslag till ett *reformerat statsbidragssystem för de äldres boende*. Enligt motionärerna finns det starka skäl att eftersträva olika varianter av boende och vård för äldre. En utgångspunkt anges vara att äldre människor skall kunna bo kvar i sin egen bostad så länge som möjligt samtidigt som antalet förflyttningar mellan bostäder och institutioner måste hållas nere.

Frågor kring äldreomsorgen och då särskilt de äldres boende har under senare år uppmärksamats av statsmakterna i en rad sammanhang. År 1980 tillsatte den dåvarande regeringen sålunda den s. k. äldreberedningen vars huvuduppgift är att behandla frågor om övergripande prioritering och samordning av samhällets insatser för de äldre. Enligt sina direktiv skall beredningen inrikta sitt arbete på de områden som avser boende, omsorg, service och vård av äldre. En utgångspunkt för arbetet skall härvid vara att de insatser som görs för de äldre i första hand skall underlätta för dem att leva ett självständigt liv. I detta sammanhang anges särskilt bostadsförhållandena och tillgången till hemhjälp vara viktiga.

Under år 1983 har regeringen som framgått ovan (avsnitt 4.1) tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp med företrädare för bostads-, social-, arbetsmarknads- och civildepartementen. Gruppen skall uppmärksamma hur arbetet med att förbättra bostadsbeståndet har inriktats, planlagts och genomförts i ett antal kommuner. Den skall vidare bedöma vilka ändringar som behöver vidtas i samhällets styrinstrument för att förnyelsen skall leda till bostadsförhållanden som ger äldre och handikappade m. fl. förutsättningar att leva ett aktivt och meningsfullt liv och som kan minska behovet av

institutionsvård. Arbetsgruppen skall redovisa resultaten av en första arbetsetapp senast i juni 1984.

Som framgår av föregående framställning pågår ett omfattande utredningsarbete med inriktning på de äldres boende. Resultat av detta arbete bör avvaktas. Utskottet är med hänvisning härtill inte berett att nu ställa sig bakom förslaget i motion 2077 (fp). Motionen avstyrks.

4.3 Bostadslångivningens finansiering

För att minska statens kostnader läggs i centerpartiets partimotion 2072 (c) yrkande 5 fram förslag om minskade generella bostadssubventioner, bl. a. genom införande av *räntelån*. Enligt motionärerna bör nuvarande räntebidragssystem upphöra och finansieringssystemet i stället utformas så att den som bygger en bostadsfastighet skall räkna med de verkliga kostnaderna, även de på kapitalsidan. En omfördelning av kostnaderna över tiden blir härigenom nödvändig, och en sådan omfördelning kan enligt motionärerna ske genom införande av s. k. räntelån, dvs. ett lån där fastighetsägaren får låna skillnaden mellan den garanterade räntan och bostadslåneräntan och återbetala lånet längre fram. Systemet med räntelån föreslås infört per den 1 januari 1985.

Folkpartiet anför i sin partimotion 2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga att subventionerna på bostadsmarknaden på sikt måste avvecklas. Samtidigt uttalas att detta måste kombineras med tillskapandet av nya låneformer som bättre fördelar lånekostnaderna över tiden. Härvid föreslås att någon typ av *reallån*, som innebär att en viss del av räntebetalningarna ersätts med en skulduppräkning, skall avlösa utestående lån. Någon närmare redovisning av lånens utformning lämnas dock inte. Enligt motionärernas uppfattning bör räntesubventionerna fr. o. m. 1985 minskas med ca 2 miljarder kronor. Riksdagen bör enligt vad i motionen anförts uppdra åt regeringen att framlägga förslag så att de minskade räntebidragen inte påverkar hyran.

Moderata samlingspartiet lämnar i sin partimotion 923 förslag som syftar till att åstadkomma ett bostadsfinansieringssystem fritt från subventioner. Förslaget utgår från nuvarande räntebidragssystem och behandlas nedan (avsnitt 4.9).

Med anledning av motionerna 2072 (c) och 2113 (fp) vill utskottet anföra följande.

Frågan om utformningen av bostadsstödet och finansieringsvillkoren utreds f. n. av bostadskommittén. Enligt sina direktiv skall kommittén göra en övergripande översyn av frågan med utgångspunkt i att skapa neutralitet mellan boendet i olika besittningsformer. Vidare anförts i direktiven att realbeskattningsutredningens arbete är av visst intresse när det gäller frågan om fördelning av kapitalutgifter mellan bostäder av olika ålder och kostnadsneutralitet mellan olika besittningsformer.

Som framgår av det ovan refererade ligger det inom bostadskommitténs

direktiv att överväga olika bostadsfinansieringssystem, också vad i de nu behandlade motionsyrkandena föreslagits. Pågående utredningsarbete samt beredningen av det bör avvaktas. Det är under alla förhållanden inte realistiskt att anta att ett i grunden annorlunda bostadsfinansieringssystem kan träda i kraft den 1 januari 1985. Med det anförda avstyrks motionerna 2072 (c) yrkande 5 och 2113 (fp) yrkande 12, det senare yrkandet såvitt nu är i fråga.

Centerpartiet framhåller i sin partimotion 2072 att riksdagen vid föregående riksmöte bifallit en motion från partiet om *förtida inlösen av mindre bostadslån*. Samtidigt konstateras i motionen att regeringens arbete med att genomföra riksdagsbeslutet inte skett i sådan takt att förslag ännu förelagts riksdagen. Med hänvisning härtill hemställs därför i motionens yrkande 2 att regeringen skyndsamt förelägger riksdagen förslag om förtida inlösen av bostadslån.

Med anledning av vad som vid föregående riksmöte föreslagits i två motioner (c) om avveckling av mindre statliga lån anförde civilutskottet (CU 1982/83:22 s. 35) att överväganden borde göras om möjligheterna till samt omfattningen av en eventuell förtida inlösen och avveckling av vissa statliga lån. Samtidigt uttalade utskottet att regeringen i lämpligt sammanhang borde redovisa sin syn på frågan för riksdagen. Med anledning av riksdagsbeslutet har regeringen gett bostadsstyrelsen i uppdrag att kartlägga de delar av bostadsverkets lånestock med avseende på lånevillkor m. m. som kan komma i fråga för eventuell förtida inlösen. Styrelsen skall vidare föreslå villkor för sådan inlösen och belysa förslagets administrativa konsekvenser. Utredningen skall vara klar den 1 juni 1984. Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen att därefter ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas.

Riksdagen har tidigare ställt sig bakom ett förslag med den inriktning som nu förordas i motion 2072 (c) yrkande 2. Utskottet vill stryka under vikten av att ett förslag i frågan skyndsamt utarbetas så att ett genomförande av en ordning med förtida inlösen av vissa bostadslån kan förverkligas. Utskottet utgår därför från att frågan, utan en riksdagens uttryckliga begäran därom, behandlas inom regeringens kansli utan onödig tidsutdräkt. Motionen avstyrks.

4.4 Förutsättningar och villkor för lån m. m.

Vad i budgetpropositionen föreslagits om *förbättrad kostnadskontroll vid bostadslångivningen* tillstyrks av utskottet.

I det följande behandlar utskottet två motioner med förslag till vissa förändringar i bostadsfinansieringsförordningen.

Centerpartiet framhåller i sin partimotion 2072 yrkande 3 såvitt nu är i fråga att det är angeläget att kunna uppnå *minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen*. En förutsättning härför anges vara att det generella stödet avvecklas och ersätts med ett räntelånesystem. Enligt

motionärerna kan härvid lån lämnas till en högsta yta av 120 m² utan den detaljkontroll som i dag råder. Finansieringen av större yta än 120 m² får då skötas av den byggande själv och behöver inte prövas av länemyndigheten.

Även folkpartiet för i sin partimotion 2113 yrkande 11 såvitt nu är i fråga fram förslag som syftar till en avreglering och minskad detaljstyrning bl. a. avseende reglerna inom bostadsfinansieringen. I sin motivering hänvisar motionärerna till regelverkets negativa effekter för den enskilde och till de kostnader som det för med sig för såväl samhällsapparaten som den enskilde individen.

Också moderata samlingspartiet för i sin partimotion 923 fram förslag om förenklade regler för bostadslångivningen, dock utan att någon formell hemställan härom görs.

Värdet av ett enkelt och lättöverskådligt lånesystem har inte ifrågasatts. Utskottet har också tidigare (CU 1982/83:22 s. 36) understrukt vikten av att olika åtgärder vidtas för att göra regelsystemet så enkelt och överskådligt som möjligt. De förslag som motionärerna för fram torde förutsätta inte ringa förändringar av finansieringssystemet, en fråga som utskottet anser bör anstå bl. a. i avvaktan på bostadskommitténs förslag. Utskottet förutsätter att regeringen överväger olika möjligheter att förenkla regelsystemet för finansiering av bostäder samt de regler och normer i övrigt som styr byggandet och lämnar riksdagen förslag till möjliga förenklingar. Motionerna 2072 (c) yrkande 3 och 2113 (fp) yrkande 11 såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till det anförda.

Utskottet övergår nu till att behandla förslag till ändringar inom ramen för nuvarande regelsystem.

Enligt motion 367 (c) är det angeläget att finna ett system som skapar större rättvisa mellan dem som bygger nytt och dem som väljer att satsa på ett äldre hus och sedan förbättra det. *Statliga lån vid köp av äldre egnahem* föreslås därför utgå samtidigt som de krav som ställs vid ombyggnad föreslås ändrade så att statslån även kan ges till mindre genomgripande upprustning av egnahem.

Utskottet har tidigare behandlat motioner med motsvarande förslag (CU 1982/83:22 s. 27) och härvid redovisat kreditgivningen till oprioriterade ändamål. Utskottet noterade härvid att det är möjligt att erhålla långfristiga lån även vid köp av äldre småhus. Dessa möjligheter bör enligt utskottets mening kunna tillgodose berättigade lånebehov. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett ställa sig bakom motionsförslaget. En utökning av den statliga långivningen till att generellt omfatta också förvärv av äldre småhus skulle bl. a. innebära en ytterligare belastning på statsbudgeten, något som utskottet inte vill medverka till. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget i motionen i vad avser bostadslånereglerna vid ombyggnad.

I moderata samlingspartiets partimotion 923 yrkande 10 samt i motion 1978 (m) yrkande 2 föreslås reglerna för statliga bostadslån ändrade så att lån och räntebidrag för flerbostadshus beräknas på 95 % av låneunderlaget

oavsett upplåtelseform och byggherrekategori. Enligt motionärerna ger en *enhetlig lånegräns* av detta slag ökade förutsättningar för konkurrens på lika villkor samtidigt med en minskad budgetbelastning.

Motionsyrkandena avstyrks med hänvisning till inriktningen av bostadskommitténs arbete.

Mot bakgrund av att mark- och konkurrensvillkoren enligt motionärerna starkt försämrat möjligheterna för enskilt byggande och därmed också minskat konkurrensen inom byggsektorn föreslår moderata samlingspartiet i sin partimotion 923 yrkande 14 att dessa villkor tas bort.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen och senast våren 1983 (CU 1982/83:25 s. 3 och 5) avstyrkt motionsförslag om borttagande av mark- och konkurrensvillkoren. *Markvillkoret* bidrar bl. a. till att förbättra kommunernas möjligheter att styra plangenomförandet och att möjliggöra en kommunal markfördelning. Markvillkoret är ett instrument bland flera som tillkommit i avsikt att ge kommunerna möjlighet att ta det ansvar för bostadspolitik som de sedan länge haft. Utskottet finner inte anledning föreslå riksdagen att ändra sitt beslut. Markvillkoret bör finnas kvar i nuvarande omfattning. Motion 923 (m) yrkande 14 avstyrks såvitt nu är i fråga.

Inte heller är utskottet berett föreslå riksdagen att frångå sin tidigare uppfattning vad gäller behovet av *konkurrensvillkoret*. Ett konkurrensvillkor bör således även i fortsättningen i vissa fall ställas upp som krav på statliga bostadslån. Motion 923 (m) yrkande 14 avstyrks även i denna del.

I motion 2035 (m) yrkande 3 hemställs med hänvisning till moderata samlingspartiets partimotion 923 om förslag till bostadslåneregler som möjliggör för bostadsrättsförening att överta *statliga lån vid övergång från hyresrätt till bostadsrätt*.

Enligt bestämmelserna i bostadsfinansieringsförordningen kan bostadslån under vissa villkor lämnas för sådana förvärv som en bostadsrättsförening gör vid ombildning av hyresrätt till bostadsrätt. Detta innebär dock att låneandelen minskar.

Som framgår av det ovanstående kan redan i dag statligt bostadslån utgå vid övergång från hyresrätt till bostadsrätt. Vad i motionen förordats torde därmed få anses tillgodosett utan någon ytterligare riksdagens åtgärd. Motion 2035 (m) yrkande 3 avstyrks.

Med hänvisning till vad som anförts i partimotion 923 (m) hemställs i motion 2035 yrkande 5 att *den produktionskostnadsanpassade belåningen* avskaffas. Enligt den förra motionen har den produktionskostnadsanpassade belåningen lett till ett sämre kostnadsmedvetande hos byggherrarna, vilket i sin tur resulterat i ökade kostnader.

Också i detta fall har utskottet våren 1983 (CU 1982/83:25 s. 5) behandlat ett motsvarande motionsförslag (m). Utskottet anförde härvid att reglerna för bostadslån bör utformas så att en stimulans av nyproduktionen av bostäder kommer till stånd. Denna utskottets uppfattning står fast, och

motion 2035 (m) yrkande 5 avstyrks med hänvisning härtill. I detta sammanhang kan erinras om vad bostadsministern anfört (prop. 1983/84:40 bil. 9 s. 88) om att den produktionskostnadsanpassade belåningens inverkan på produktionskostnadsutvecklingen måste följas noggrant. Länsbostadsnämnderna har också fått regeringens uppdrag att verka för en skärpt kostnads kontroll. Bostadsstyrelsen har tilldelats tillfälliga resurser för att utreda formerna för en utvidgad kostnadskontroll.

Avslutningsvis tar utskottet i detta avsnitt upp vissa frågor kring lagsökningar och exekutiva auktioner avseende fastigheter med statlig belåning.

Mot bakgrund av ett ökande antal exekutiva auktioner hemställs i motion 1971 (s) om *åtgärder mot exekutiva försäljningar av småhus*. Enligt motionärerna bör länsbostadsnämnderna bl. a. ges möjlighet att under en tid ersätta annuiteten med utökat lån. Vidare anförs att en frivillig försäljning för såväl låntagare som långivare oftast är bättre än en exekutiv auktion.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning för budgetåret 1984/85 (s. 59–61) tagit upp vissa problem i anslutning till ett ökande antal lagsökningar och exekutiva auktioner avseende fastigheter med statliga lån. Styrelsen lämnar också förslag till åtgärder som innebär att bostadsverket i lämplig ordning skall bemyndigas medge underhandsförsäljning i vissa fall samt få möjlighet att helt eller delvis efterge lånefordran.

Som framgår av framställningen ovan har problemet med ett ökande antal exekutiva auktioner avseende fastigheter med statlig belåning uppmärksamats av bostadsstyrelsen. Enligt vad utskottet erfarit pågår också överväganden av hithörande frågor inom regeringskansliet bl. a. med utgångspunkt i styrelsens förslag. Det finns anledning anta att i det pågående arbetet även de i motionen förordade åtgärderna övervägs. Motion 1971 (s) avstyrks med hänvisning härtill.

4.5 Bostadens pris – subventionsnivån

Som en del i ett riktat stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen föreslår vänsterpartiet kommunisterna i sin partimotion 2010 yrkande 3 att *ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan* skall införas fr. o. m. år 1985 för att undvika hyreshöjningar.

Utskottet har under senare år vid åtskilliga tillfällen och senast år 1983 (CU 1982/83:22 s. 24) tagit ställning till och därvid avstyrkt motsvarande motionsyrkande. Vad utskottet härvid anfört bl. a. om att staten inte kan ta på sig ett generellt betalningsansvar för vissa uppkomna och även framtida kostnader i hyreshussektorn står fast. Motion 2010 (vpk) yrkande 3 avstyrks.

I motion 2035 (m) yrkande 4 hemställs att riksdagen som sin mening skall uttala att *kommunala bidrag till allmännyttiga bostadsföretag* ej skall utgå. I motiveringen, som återfinns i motion 923, anförs att kommunerna stöder de allmännyttiga bostadsföretagen med betydande belopp och att vissa företag härigenom blir beroende av kommunala bidrag. Detta försvårar enligt

motionärerna de privata bostadsföretagens konkurrensläge samtidigt som motiven för allmännyttan att bedriva verksamheten rationellt minskar om de i trängda lägen kan påräkna direkt ekonomiskt stöd.

Dagens bostadsmarknad präglas på många orter av ett överskott på lägenheter. Framför allt är det situationen på arbetsmarknaden och en därigenom minskad sysselsättning som har resulterat i ett stort antal outhyrda lägenheter på vissa orter. För de bostadsföretag som är verksamma på dessa orter innebär detta att de och därmed deras hyresgäster drabbas av stora extra kostnader. Det får i detta sammanhang erinras om att kommunerna har ett i lag fastställt ansvar för bostadsförsörjningen. Det måste mot denna bakgrund anses både rimligt och försvarligt att kommunerna tar detta sitt ansvar och ersätter företagen bl. a. för onormala hyresförluster. I ett svar på en fråga i riksdagen den 15 mars 1984 uppgav bostadsministern att de kommunala bidragen år 1982 främst avsåg driftbidrag, investeringsbidrag för särskilda åtgärder samt förlusttäckningsbidrag. Bidragen täcker således vissa faktiska kostnader hos företagen. Som också framgick av frågesvaret finns inte fog för påståendet om att kommunala bidrag för outhyrda lägenheter skulle påverka konkurrenssituationen mellan olika bostadsföretag på ett sätt som är negativt för privata fastighetsägare eftersom dessa i regel har ett mycket begränsat antal outhyrda lägenheter. Ett riksdagens uttalande enligt förslaget i motionen om förbud mot kommunala bidrag till de allmännyttiga bostadsföretagen kan sålunda enligt bostadsutskottets mening inte anses motiverat. Utskottet avstyrker motion 2035 (m) yrkande 4.

4.6 Hyresrabatter m. m.

Riksdagen beslutade hösten 1982 (CU 1982/83:8) om vissa tillfälliga stimulanser för bostadsförsörjningen. Dessa stimulanser innefattar bl. a. hyresrabatter och hyresförlustgarantier.

Med hänvisning till kostnaderna för stödformen föreslås i motion 1999 (c) yrkande 2 att systemet med *hyresförlustgarantier och hyresrabatter avvecklas*. Motionärerna anför att det är felaktigt att försöka driva på bostadsbyggandet när det på ett flertal orter finns tomma lägenheter.

De tillfälliga stimulanserna i form av hyresrabatter och hyresförlustgarantier har bl. a. tillkommit med hänvisning till sysselsättningsläget i byggbranschen, behovet av en tillräcklig produktion av bostäder och angelägenheten av att minska bostadskostnaderna i nybyggda hus. De ovan nämnda motiven äger alltså i hög grad giltighet. Utskottet har mot bakgrund härav inte funnit anledning föreslå riksdagen att ändra sitt ställningstagande. Motion 1999 (c) yrkande 2 avstyrks.

4.7 Reparation, om- och tillbyggnad m. m.

4.7.1 Bostadsförbättringsprogrammet

I tre motioner föreslås förändringar i bostadsförbättringsprogrammet.

Med hänvisning till vad som anförts i partimotion 923 (m) förordas i motion 2035 (m) yrkande 6 att det hösten 1983 antagna bostadsförbättringsprogrammet skall upphävas fr. o. m. halvårsskiftet 1984. Enligt motionärernas uppfattning skall ansvaret för fastighetsunderhåll – reparationer och ombyggnader – åvila fastighetsägarna. Det avgörande problemet anges härvid vara att den nuvarande hyresnivån inte ger ekonomiska förutsättningar för ett långsiktigt och rationellt fastighetsunderhåll. Vidare anförts att sysselsättningseffekterna av programmet är överskattade.

Också folkpartiet föreslår i sin partimotion 2113 yrkande 2 såvitt nu är i fråga att programmet upphävs och avslutas vid halvårsskiftet 1984. I motionens yrkande 7 förs dessutom fram ett förslag som torde innebära att de bidrag till tillgänglighetsskapande åtgärder (i första hand hissar och andra lyftanordningar) som ingår som en del i bostadsförbättringsprogrammet skall avvecklas. Enligt motionärerna är programmet i alltför hög grad upplagt utifrån ett normtänkande och dåligt anpassat till de boendes önskemål. Även programmets sysselsättningsskapande effekt ifrågasätts.

Med hänvisning till partimotion 918 (vpk) föreslås i motion 922 (vpk) en utvidgning av programmet bl. a. till att omfatta också upprustning av boendemiljön och tillskapande av gemensamhetslokaler. Vidare förs i motionen fram krav på de boendes aktiva medverkan i planering och förvaltning av sina bostadsområden.

Det nu behandlade bostadsförbättringsprogrammet antogs, som ovan framgått, av riksdagen så sent som hösten 1983. Riksdagen hade härvid att behandla såväl motioner med förslag om att programmet inte skulle komma till stånd som motioner om att det skulle utvidgas.

Utskottet är inte berett förorda en *avveckling av bostadsförbättringsprogrammet*. Utskottet hänvisar därvid till sitt hösten 1983 avgivna betänkande BoU 1983/84:11. I detta betänkande motiverade utskottet utförligt skälen för att införa och genomföra programmet. I motionerna 2035 (m) yrkande 6 och 2113 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga och yrkande 7 föreslås som framgått att programmet avbryts. Motionerna avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Inte heller kan utskottet stödja förslaget i motion 922 (vpk) om en *utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet*. Programmets nuvarande omfattning bör inte nu ändras. Motionen avstyrks.

Förslaget i motion 1999 (c) yrkande 5 om en avveckling av räntebidraget till underhållslån behandlar utskottet nedan (avsnitt 4.9).

Rätten till räntebidrag för underhåll m. m. inom bostadsförbättringsprogrammet har för de allmännyttiga bostadsföretagen gjorts beroende av att företaget vid sidan av grundkapitalet skall göra avsättningar till en *särskild*

konsolideringsfond. Fonden skall uppgå till minst 2% av det förvaltade fastighetskapitalet. Denna konsolideringsfond föreslås i partimotion 2010 (vpk) yrkande 2 slopad. Enligt motionärernas mening är det oriktigt och olyckligt med ett sådant villkor, då det i sig innebär betydande hyreshöjningar hos många bostadsföretag.

Kravet på avsättningar till en särskild konsolideringsfond har tillkommit för att stärka de allmännyttiga bostadsföretagens soliditet och därmed bidra till att bevara deras ekonomiska frihet. Utskottet anser nu liksom tidigare att ett krav på en konsolideringsfond av den utformning och omfattning som nu gäller även fortsättningsvis bör utgöra förutsättning för räntebidrag för underhållsåtgärder. Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motion 2010 (vpk) yrkande 2 avstyrks.

När en handikappanpassad lägenhet blir ledig är det enligt motion 2403 (s) oftast nödvändigt att bygga om lägenheten för att den skall kunna utnyttjas av personer som inte har behov av speciella handikappanordningar. Genom ombyggnaden avlägsnas anordningar m. m. som betingats av handikappet och lägenheten återställs i ursprungligt skick. Enligt motionärerna kan sådana ombyggnader vara förenade med icke oväsentliga kostnader och det bör därför övervägas om inte statliga lån skall kunna utgå härför. Avslutningsvis anför motionärerna att det inom ramen för det hösten 1983 antagna bostadsförbättringsprogrammet bör vara möjligt att tillgodose vad som förordats om *bostadslån vid ombyggnad av handikappanpassad lägenhet*. Ett riksdagens tillkännagivande i frågan begärs.

Bostadsanpassningsbidrag kan beviljas för åtgärder inom och i anslutning till bostadslägenhet för att göra det möjligt för handikappade att utnyttja lägenheten på ett ändamålsenligt sätt. De anpassningsåtgärder för vilka bidrag utgår är av mycket olika slag och de varierar också kraftigt i omfattning. Många av åtgärderna är dessutom av sådan art att de innebär en förbättrad funktion också för icke handikappade.

Vad i motionen föreslagits ligger i linje med den uppfattning som präglat samhällets syn på behovet av att bygga bostäder och bostadsområden som i princip är tillgängliga för personer med olika funktionsnedsättningar. Utskottet har anledning anta att den i motionen behandlade frågan kommer att beaktas inom ramen för den utvärdering av bostadsförbättringsprogrammen som avses ske redan år 1985. Motion 2403 (s) bör därför inte nu föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

4.7.2 ROT-programmet för offentliga byggnader

Med hänvisning till sitt förslag med anledning av propositionen om ett bostadsförbättringsprogram hemställer vpk i sin partimotion 2010 yrkande 1 att programmet skall utvidgas till att omfatta också åtgärder i offentliga byggnader samt att det tillfälliga ROT-programmet för kommunala byggnader under år 1984 skall permanentas. I sammanhanget framhåller motionär-

rerna förslagets effekter på sysselsättningen och det stora underhållsbehov som finns i många kommunala och landstingskommunala lokaler.

Även i motion 2419 (s) framhålls behovet av ett ROT-program för av landsting och kommuner förvaltade fastigheter och anläggningar. I sin motivering pekar motionärerna på behovet av ökad sysselsättning inom byggnadsbranschen och på det upprustningsbehov som finns i kommuner och landsting. Enligt motionärerna behövs därför ett flerårigt målsättningsprogram och en finansiering som motsvarar det ROT-program för bostadsfastigheter som riksdagen antagit.

Regeringen föreslog riksdagen våren 1983 i den s. k. kompletteringspropositionen (prop. 1982/83:130 bil. 1 s. 91) att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att för budgetåret 1983/84, om arbetsmarknadsläget kräver det, besluta om utgifter intill ett sammanlagt belopp av 2 500 milj. kr. – den s. k. finansfullmakten. Med stöd av detta bemyndigande beslöt regeringen den 15 december 1983 att 130 milj. kr. skall få användas för att öka volymen av arbeten avseende ombyggnad, reparation eller underhåll av fastighet eller anläggning som primär- eller landstingskommun ansvarar för. Vidare avsattes 200 milj. kr. för verksamheten inom ramen för beredskapsmedel för budgetåret 1984/85. Förutsättningarna för att erhålla medel för denna s. k. kommunala ROT-verksamhet är att arbetena påbörjas under 1984. Förutom de nu beskrivna statliga bidragen har lånemöjligheten vidgats för kommunala ROT-projekt genom att kommunlåneinstitutet givits vidgade ramar som gör det möjligt för kommunerna att finansiera såväl bidragsberättigade ROT-projekt som andra ROT-projekt. Sammanlagt beräknas stimulanserna ge utrymme för investeringar om ca 1 500 milj. kr.

Det finns grundad anledning förutsätta att de nu redovisade åtgärderna i relativt stor omfattning kommer att bidra till att öka omfattningen av primär- och sekundärkommunernas engagemang inom ramen för den kommunala ROT-verksamheten. Enligt vad utskottet erfarit arbetar den s. k. byggministergruppen med att förbereda ett samhällsbyggnadsprogram. Utskottet utgår från att vad i motionerna 2010 (vpk) och 2419 (s) anförts till inte ringa del ingår i förberedelsearbetet. Det saknas därför tillräckliga skäl för riksdagen att nu föreslå *ett kommunalt ROT-program även efter år 1984*. Motionerna avstyrks såvitt nu är i fråga.

Vad rör den kommunala reparations- och ombyggnadsverksamheten finns enligt utskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att nu göra något uttalande. Utskottet vill emellertid framhålla att inte bara genomförande utan även finansiering av ett kommunalt ROT-program i första hand får anses åvila kommunerna. Utskottet utgår dock från att regeringen har sin uppmärksamhet riktad på finansieringsfrågan. Därvid kan finnas anledning att överväga om det är motiverat att eventuella statliga finansiella insatser även för tiden efter år 1984 skall ske inom ramen för finansfullmakten m. m. Om reglerna för ianspråktagande av en finansfullmakt för 1984/85 följer de principer som gäller f. n. finns alltså möjlighet för regeringen att utan

riksdagens hörande besluta om statliga medel bl. a. för en förlängning av ROT-programmet för del av år 1985.

Vad i motionerna 2010 (vpk) yrkande 1 och 2419 (s) föreslagits avstyrks såvitt rör *finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984* med hänvisning till det anförda.

4.8 Konstnärlig utsmyckning

När nu bostadsförbättringsprogrammet skall påbörjas är det enligt motion 718 (s) viktigt att det konstnärliga inslaget kommer till sin rätt både vad gäller redan existerande estetiska inslag och tillkommande konstnärlig utsmyckning. Enligt motionärerna borde därför allmänna riktlinjer antas som beaktar de konstnärliga och estetiska inslagen i programmet. Motionärerna finner det motiverat att överväga om det inte är lämpligt att ca 1 % av byggnadskostnaderna avsätts för konstnärlig utsmyckning när det gäller att förverkliga bostadsförbättringsprogrammet.

I motion 2416 (s) tas frågan om konstnärlig utsmyckning i bostadsområden upp. I motionen redovisas sålunda en av bostadsstyrelsen genomförd undersökning som visar att långivningen inom bostadsfinansieringssystemet till konstnärlig utsmyckning och gestaltning varit låg och dåligt utnyttjad. Detta är enligt motionären beklagligt eftersom det är av stort värde att det i våra bostadsområden finns konstverk som skänker liv åt miljön och som bidrar till att göra bostadsområdena omväxlande och mera tilltalande. Mot bakgrund härav finns det enligt motionären anledning att mycket snabbt se över nu gällande finansieringsbestämmelser avseende den konstnärliga utsmyckningen i våra bostadsområden. Motionären finner det angeläget att som ett komplement till nuvarande långivning ett bidrag lämnas. Bidraget föreslås kunna utgå oberoende av om boendemiljöbidrag lämnats för konstnärlig utsmyckning. Enligt motionsförslaget bör regeringen snarast lämna riksdagen sin syn på hur frågan bör lösas i avsikt att uppnå en mer ändamålsenlig utformning av de statliga stöd som kan bli aktuella i sammanhanget.

Enligt 10 § förordningen (1978:384) om beräkning av låneunderlag och pantvärde för bostadslån får i fråga om flerfamiljshus och vissa småhus ett tillägg till låneunderlaget vid ny- och ombyggnad göras för skäligen kostnad för konstnärlig utsmyckning eller gestaltning med högst 10 kr. per m² våningsyta. Av tillgängliga uppgifter framgår emellertid att denna möjlighet endast utnyttjats i mindre omfattning. Enligt en av bostadsstyrelsen genomförd undersökning utnyttjades sålunda långivningen till konstnärlig utsmyckning och gestaltning för perioden 1976–1978 endast till 13 % av ett maximalt utnyttjande.

Det finns enligt utskottets uppfattning mot bakgrund av de ovan lämnade uppgifterna anledning att göra en översyn av gällande *finansieringsbestämmelser avseende den konstnärliga utsmyckningen m. m.* i våra bostadsområ-

den. Denna översyn bör i enlighet med vad som föreslås i motion 2416 (s) syfta till att som ett komplement till den nuvarande långivningen införa ett bidrag för konstnärlig utsmyckning m. m. En utgångspunkt för övervägandena i denna del bör enligt utskottets mening vara att det statliga bidraget skall förutsätta ekonomiska insatser också från berörda bostadsföretag och/eller kommuner. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att som förutsättning för de i december 1983 beslutade statliga bidragen för vissa tillgänglighetsskapande åtgärder gäller att kommunen förbinder sig att lämna ett bidrag. Även i den nyligen avlämnade propositionen 1983/84:145 bil. 2 har föreslagits ett statligt bidrag under förutsättning att kommunerna bidrar med ett belopp som är minst lika stort som det statliga bidraget. Detta förslag behandlas nedan (avsnitt 4.14.1). Den nu förordade översynen bör ske skyndsamt och regeringen bör snarast för riksdagen redovisa sin syn på hur frågan bör lösas. Utskottet vill i detta sammanhang också betona vikten av att berörda myndigheter på ett aktivt sätt medverkar till en bättre information om gällande regler för konstnärlig utsmyckning m. m.

Vad utskottet med anledning av förslaget i motion 2416 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns anledning avvakta resultatet av de nu förordade övervägandena innan ställning tas till vad i motion 718 (s) förordats bl. a. om *omfattningen av statens stöd till konstnärlig utsmyckning m. m.* Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

4.9 Räntebidrag

Moderata samlingspartiet anger i sin partimotion 923 att partiets mål är att åstadkomma ett bostadsfinansieringssystem fritt från subventioner. För att successivt nå detta mål föreslås i motionens yrkande 8 att ett *nytt system för räntebidrag* skall införas per den 1 juli 1984. Det föreslagna systemet innebär för hyres- och bostadsrättshus dels att den garanterade räntan höjs snabbare än i dag, dels att ingångsräntan för nyproduktionen höjs årligen med uppräkningsstakten. Det förordade systemet exemplifieras i motionen på följande sätt. För hyres- och bostadsrättshusen räknas den garanterade räntan upp med 10 % per år. För nya hus görs höjningen från nuvarande garanterade räntan på 3,0 %. För äldre årgångar beräknas en ingående garanterad ränta för år 1984. Höjningen med 10 % görs för varje år av husets ålder t. o. m. 1984. Därefter höjs den garanterade räntan med 10 % om året såsom för nya hus. För ägda småhus föreslås ingen ändring av den årliga uppräkningsstakten för den garanterade räntan. Däremot föreslås ingångsräntan för nyproduktionen också i detta fall höjd årligen och då med den nuvarande uppräkningsfaktorn 0,5 procentenheter. Med nuvarande ränteläge innebär detta att hela räntebidragssystemet blir helt avskaffat omkring år 2000. För staten anges den föreslagna omläggningen av systemet medföra en besparing på 2,1 miljarder kronor för budgetåret 1984/85. Samtidigt ger

omläggningen enligt motionärerna en genomsnittlig hyreshöjning med ca 200 kr. i månaden för en normal trerumslägenhet.

Utskottet har under såväl år 1982 (CU 1981/82:26) som år 1983 (CU 1982/83:22) haft att behandla i princip samma förslag som det i motion 923 (m) yrkande 8 nu framlagda. Den årliga uppräkningsen har dock vid dessa tillfällen föreslagits uppgå till 8 resp. 11 % i stället för som nu 10 %.

Sammanfattningsvis har utskottet härvid anfört att förslagen skulle komma att medföra så stora kostnadsökningar för de boende och dessutom leda till sådana olikheter i boendekostnaderna med hänsyn till upplåtelseformerna att väsentliga delar av den sociala bostadspolitiken skulle komma att raseras.

Vad utskottet tidigare anfört gäller också det nu behandlade förslaget inte minst med hänsyn till att de beräknade hyreshöjningarna såvitt utskottet kan bedöma inte oväsentligt överstiger de i motionen redovisade. Härtill kommer de hyreshöjningar som är en effekt av normal och extra upptrappning av den garanterade räntan. Med det anförda avstyrker utskottet motion 923 (m) yrkande 8. I sammanhanget vill utskottet även framhålla vad som ovan (avsnitt 4.3) anförts med anledning av motioner (c) och (fp) med förslag till nytt bostadsfinansieringssystem.

I samband med att de retroaktiva räntebidragen avvecklades (BoU 1983/84:12) föreslog regeringen och godkände riksdagen för hyres- och bostadsrättshus *vissa kompensatoriska åtgärder* för att neutralisera effekterna av borttagandet. Dessa kompensatoriska åtgärder föreslås nu av besparingsskäl upphäva i partimotion 923 (m) yrkande 9.

De kompensatoriska åtgärder som nu föreslås borttagna har tillkommit för att neutralisera effekterna av att de retroaktiva räntebidragen avvecklats. Sammantaget innebär dock de vidtagna åtgärderna att staten gjort en viss besparing och att nybyggnationen fått en motsvarande kostnadsökning. Att ytterligare fördyra nyproduktionen genom att upphäva också de kompensatoriska åtgärderna är enligt utskottets mening inte rimligt. Motion 923 (m) yrkande 9 avstyrks.

Som en del i bostadsförbättringsprogrammet ingår att räntebidrag utgår för lån till underhållsåtgärder. I motion 1999 (c) yrkande 5 föreslås, med hänvisning till tidigare ställningstaganden, en *avveckling av räntebidraget till underhållslån*.

Utskottet har ovan (avsnitt 4.7.1) avstyrkt motionsförslag om att bostadsförbättringsprogrammet skall upphävas och härvid ånyo ställt sig bakom programmet i sin helhet. Motion 1999 (c) yrkande 5 avstyrks med hänvisning till utskottets ställningstagande i huvudfrågan. Det saknas sålunda skäl ompröva programmet som ju endast varit i kraft en kort tid.

De i detta avsnitt ovan behandlade motionsförslagen tar alla sikte på att minska räntebidragen. I partimotion 2010 (vpk) yrkande 5 hemställs däremot att de allmännyttiga bostadsföretagen t. v. undantas från *årlig upptrappning av den garanterade räntan* på bostadslån. Förslaget ingår som en del i det i

samma motion förordade riktade stödet till allmännyttan.

Utskottet har inte funnit skäl biträda det i motion 2010 (vpk) yrkande 5 framlagda förslaget. Motionen avstyrks bl. a. med hänvisning till att ett riksdagens bifall till förslaget skulle innebära att principen om att åstadkomma en utjämning av kapitalkostnaderna över tiden skulle överges. Utskottet anser att riksdagen inte bör medverka till en sådan ordning.

4.10 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.

Enligt bestämmelserna i 33 § 1962 års bostadslånekungörelse (1962:537) har staten ansvar för förluster som kan uppkomma i allmännyttiga bostadsföretag. Om vissa villkor är uppfyllda, skall staten i efterhand ersätta kommunen med 80 % av det belopp som kommunen lämnat för att täcka förvaltningsförluster i hus med lån enligt dessa bestämmelser.

Med hänvisning till att ersättningarna för förluster enligt ovan nämnda bestämmelser ökat under senare år föreslås i budgetpropositionen att regeringen skall bemyndigas att avlösa *statens ansvar enligt 1962 års bostadslånekungörelse* och att, när sådan avlösning sker, ta i anspråk medel på anslaget till räntebidrag m. m. Enligt bostadsministern bör eftersträvas att i samband med bidragsgivningen till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter genom avtal med kommunen avlösa statens ansvar för nu berörda förluster.

I motion 1999 (c) yrkande 3 föreslås riksdagen besluta att ersättning för förvaltningsförluster enligt 33 § 1962 års bostadslånekungörelse upphör och att kostnaderna fortsättningsvis belastar bostadsföretagen eller deras ägare.

För de fastigheter som uppförts enligt bestämmelserna i 1962 års bostadslånekungörelse har staten i det enskilda låneärendet utfäst sig att under vissa förutsättningar lämna ersättning för uppkomna förvaltningsförluster. Detta ansvar kan inte staten ensidigt fränsäga sig. Statens ansvar kan därmed bara avlösas efter förhandlingar i det enskilda fallet. I budgetpropositionen har också föreslagits att regeringen skall bemyndigas att genomföra sådana förhandlingar. Utskottet tillstyrker regeringsförslaget i denna del.

Vad i motion 1999 (c) yrkande 3 föreslagits avstyrks av utskottet med hänvisning till vad som ovan anförts om statens ansvar – ett ansvar som staten sålunda inte ensidigt kan frånträda.

I motion 1999 (c) yrkande 4 hävdas att några möjligheter att få återbetalning på hyresförlustlånen inte torde föreligga. Enligt motionärerna vore det därför rationellt att ta upp frågan om definitiv avskrivning och *avveckling av hyresförlustlånen* med kommunerna och berörda bostadsföretag. Regeringen föreslås därför ges i uppdrag att vidta åtgärder för att helt avveckla hyresförlustlånen.

Långivningen till hyresförluster upphörde i och med utgången av år 1980. Bestämmelserna om eftergift av hyresförlustlån gäller emellertid fortfarande. Detta betyder att den utestående låncstocken minskar i takt med att

eftergift medges eller amortering sker. Hyresförlustlånen kommer sålunda på sikt att avvecklas. Utskottet har mot bakgrund härav inte funnit anledning att såsom föreslås i motion 1999 (c) yrkande 4 i särskild ordning avveckla utestående hyresförlustlån. Motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

Ett återinförande av hyresförlustlånen till allmännyttiga bostadsföretag föreslås i partimotion 2010 (vpk) yrkande 4. Enligt motionärerna är det orimligt att resp. bostadsföretags hyresgäster eller resp. kommuner ensamma skall svara för förluster till följd av outhyrda lägenheter.

Sedan hyresförlustlångivningen upphört har flera åtgärder vidtagits för att söka minska antalet outhyrda lägenheter och därmed också hyresförlusterna. Riksdagen har bl. a. beslutat (CU 1982/83:8) om vissa stödåtgärder för bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter. Stödet innefattar dels särskilda låneregler för att underlätta att bostäderna skall kunna byggas om och utnyttjas för andra ändamål, dels ett direkt stöd till de värst drabbade företagen. Stödet syftar till att stimulera tillkomsten av ett aktivt arbete i företagen och kommuner med hithörande frågor. En förutsättning för stöd är därför att konkreta åtgärder vidtas. Enligt utskottets mening torde ett stöd med denna "aktiva" utformning vara det effektivaste sättet att på sikt komma till rätta med problemen med outhyrda lägenheter och därigenom också minska hyresförlusterna. Ett återinförande av ett mera "passivt" stöd av den typ som hyresförlustlånen representerar är enligt utskottets mening därmed inte motiverat. Motion 2010 (vpk) yrkande 4 avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Ramar och anslag avseende åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. behandlas nedan (avsnitt 4.14.1 resp. 4.15.3). I samband härmed behandlar utskottet också den för anordnande av odlingslotter och koloniträdgårdar m. m. i proposition 145 bilaga 2 föreslagna ramvidningen.

4.11 Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.

Med hänsyn till den höjning av folkpensionerna som har skett sedan *inkomstgränserna för förbättringslån* senast prövades förordas i budgetpropositionen att gränserna höjs från den 1 juli 1984. För ogifta föreslås gränsen höjd från 37 000 kr. till 41 000 kr. och för gifta från 56 000 kr. till 62 000 kr.

Utskottet tillstyrker regeringsförslaget i denna del.

Mot bakgrund av vad som i motion 1617 (s) anförts om allergikernas situation föreslås i motion 1984 (s) dels att *bostadsanpassningsbidrag för inköp av inventarier* skall kunna utgå till allergiker, dels att s. k. bofakta skall redovisas även vid ombyggnad och upprustning. I motionen framhålls att bostadsanpassningsbidrag numera kan erhållas för allergisanering av själva bostaden, men att en förutsättning för att en sådan sanering skall få önskad effekt oftast är att betydande delar av inventarierna samtidigt byts ut.

Bostadsanpassningsbidrag föreslås därför utgå även för utbyte av lösa inventarier. I anslutning härtill framhålls dessutom värdet av en ökad kunskap om bostaden som sådan och i denna ingående byggmaterial m. m. Enligt motionärerna bör bestämmelserna om bofakta i 52 § bostadsfinansieringsförordningen kunna tillämpas även vid ombyggnad och upprustning.

Värdet av att äldre och handikappade i ökad utsträckning kan bo kvar i sin bostad och i sin invanda miljö torde vara helt obestritt. Detta har också kommit till uttryck i en allmän strävan att öka kvarboendet i den egna bostaden och minska flyttningarna till olika institutioner. Dessutom görs ansträngningar för att personer som nu bor på institutioner skall kunna återgå till ett normalboende.

För att den eftersträlvade utvecklingen mot ett boende som är anpassat också till de äldres och de handikappades behov skall fortgå fordras ett vidgat kunskaps- och erfarenhetsunderlag i hithörande frågor. Enligt vad som redovisats ovan (avsnitt 4.1) har också regeringen tillsatt en interdepartemental arbetsgrupp med särskild inriktning på äldre och handikappades boende. Gruppen skall bl. a. bedöma hur den pågående bostadsförnyelsen skall styras för att leda till bostadsförhållanden som ger äldre och handikappade m. fl. förutsättningar att leva ett aktivt och meningsfullt liv och som kan minska behovet av institutionsvård. Som en naturlig del i detta arbete förutsätter utskottet att också de allergihandikappades problem kommer att uppmärksammas.

Nu pågående utredningsarbete får enligt utskottets uppfattning förutsättas ge ytterligare kunskap om de i motionen behandlade frågorna. Det är rimligt att resultatet av utredningsarbetet avvaktas. Motion 1984 (s) avstyrks med hänvisning härtill.

4.12 Bidrag till förbättring av boendemiljön

I motion 1981 (m) yrkande 1 föreslås en *avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön*. Motionärerna hänvisar härvid till att huvudansvaret för att bostäderna med tillhörande tomtmark skall erbjuda en god boendemiljö åvilar fastighetsägarna. Vidare anføres att så länge som de bostäder som byggs motsvarar vad som efterfrågas och fastigheterna förvaltas i överensstämmelse med de boendes värderingar så är risken liten för att stödåtgärder skall behövas.

Vid sin behandling av en i det närmaste likalydande motion under föregående riksmöte (CU 1982/83:22 s. 34) anförde utskottet att boendemiljöstödet fyller en viktig uppgift när det gäller att på lång sikt åstadkomma sociala och fysiska förbättringar i boendemiljön. Denna utskottets uppfattning står fast. De skäl för att avveckla stödet som förts fram i motion 1981 (m) yrkande 1 har utskottet därmed inte funnit bärande. Motionsyrkandet avstyrks.

I motion 2001 (s) föreslås att möjlighet skall finnas att utnyttja miljöför-

bättringslån för byggande av kolonistugor. Denna motion behandlar utskottet nedan (avsnitt 4.14.1).

I motion 2003 (s) framhålls att erfarenheterna av miljöförbättringsbidragen är mycket goda och att de är effektiva eftersom de går till bostadsområden med eftersatt yttre miljö och med en skev social sammansättning bland de boende. Motionären pekar också på stödets värde för att skapa aktiviteter och öka de boendes delaktighet i förvaltningen av bostäderna. Beträffande *fördelningsprinciperna för boendemiljöbidragen* anför motionären att bidragen även i fortsättningen bör fördelas efter sociala kriterier samt att ett villkor härvid skall vara att en utvecklad boendeinflytandeverksamhet bedrivs i de aktuella områdena. Samtidigt uttalas att ramen för bidrag ytterligare borde förstärkas, dock utan att någon precisering av beloppet härför görs. Avslutningsvis hernställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om fördelningsprinciperna för miljöförbättringsbidragen samt om behovet av att ytterligare ekonomiska resurser avsätts för detta ändamål.

Enligt bestämmelserna i 3§ förordningen (1975:129) om bidrag av statsmedel till förbättring av boendemiljöer är en förutsättning för att bidrag skall kunna utgå bl. a. att åtgärden behövs på grund av de sociala förhållandena i området eller avser ett bostadsområde där det finns betydande svårigheter att få avsättning för lägenheterna. Vad i motion 2003 (s) anförts om fördelningsprinciperna för boendemiljöbidragen innebär i sak en anslutning till de huvudprinciper som nu gäller för fördelningen av bidragen. Vad i motionen föreslagits är därmed tillgodosett genom nu gällande regler. Motionen avstyrks i denna del. Nedan (avsnitt 4.14.2) behandlar utskottet vad i motionen föreslagits om vidgning av ramen för boendemiljöbidragen.

I de fall ansökan om boendemiljöbidrag ingavs till kommunens förmedlingsorgan efter den 9 november 1982 men senast den 30 juni 1983 kunde *boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln* utgå. Denna regel innebar i korthet att bidrag avseende hyreshus kunde utgå också till andra områden än de med sociala problem eller uthyrningssvårigheter.

Den ovan redovisade s. k. undantagsregeln föreslås i partimotion 2012 (vpk) yrkande 1 återinförd och permanentad fr. o. m. den 1 juli 1984. I sin motivering härför pekar motionärerna på förslagets positiva effekter på boendemiljö, boendeinflytande och sysselsättning.

Enligt utskottets uppfattning bör boendemiljöbidragen även fortsättningsvis utgå i huvudsak enligt nu gällande regler. Utskottet kan därmed inte ställa sig bakom förslaget i motion 2012 (vpk) yrkande 1. Motionsyrkandet avstyrks.

Frågan om ramar, i vad den inte behandlats ovan, och anslag avseende boendemiljöbidrag behandlas nedan (avsnitt 4.14.2 resp. 4.15.4).

4.13 Markförvärvs- och tomträttslån

Enligt förslaget i partimotion 1350 (vpk) bör *markförvärvs- och tomträttslån* återinföras och då med förbättrade villkor i förhållande till vad som gällde för dessa låneformer innan de avvecklades.

Utskottet har inte funnit bärande skäl för ett återinförande av markförvärvs- och tomträttslångivningen. För dessa ändamål uppkommande kreditbehov bör enligt utskottets mening liksom hittills kunna tillgodoses på kreditmarknaden. Motion 1350 (vpk) avstyrks.

4.14 Ramar m. m.

4.14.1 Ram för åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.

Den i budgetpropositionen föreslagna ramen för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. om 65 milj. kr. för budgetåret 1984/85 föreslås i proposition 145 bilaga 2 vidgad med 10 milj. kr. till 75 milj. kr. Enligt bostadsministern skall denna ramvidgning göra det möjligt att genom särskilda bidrag försöksvis stödja tillkomsten av odlingslotter och koloniträdgårdar m. m. för att därigenom förbättra de sociala kontakterna mellan de boende. I första hand skall dessa bidrag avse flerbostadshusområden som på grund av sociala, miljömässiga och andra förhållanden har ett stort antal outhyrda lägenheter.

Enligt förslaget i proposition 145 bör det statliga bidraget i normalfallet uppgå till 40 % av utgifterna för markarbeten i form av vägar och ledningar m. m. samt för vissa gemensamhetsanläggningar såsom sophus, förråd, toaletter, behövliga föreningslokaler m. m. En förutsättning för bidrag anges vidare vara att kommunen bidrar med minst lika stort belopp.

I den under allmänna motionstiden väckta motionen 1999 (c) yrkande 6 yrkas avslag på förslaget i budgetpropositionen om en ram om 65 milj. kr. för stödverksamheten under nästa budgetår. Motionärerna motiverar sitt förslag med att de tidigare avstyrkt att bidrag utgår för verksamheten.

I de med anledning av proposition 145 väckta motionerna 2721 (m) yrkande 5, 2730 (c) och 2734 (fp) yrkande 5 yrkas avslag på regeringsförslaget om ramvidgning. I samtliga tre motioner anförs att det är viktigt att odlingslotter och koloniträdgårdar finns i bostadsområdena men att medel för verksamheten inte bör beräknas i den ordning som föreslagits i propositionen. I motion 2730 (c) anförs att ett eventuellt behov av ökade statliga medel får belasta anslaget avseende miljöförbättrande åtgärder i bostadsområdena.

I den med anledning av proposition 145 väckta motionen 2722 (vpk) yrkande 1 föreslås att stödet utvidgas till att omfatta även andra flerfamiljshusområden än de med ett stort antal outhyrda lägenheter samt att för stödet inte skall förutsättas ett kommunalt stöd av minst samma omfattning som det

statliga. En ramvidgning med 15 milj. kr. utöver förslaget i proposition 145 begärs i motionens yrkande 2 och då med hänvisning till vad i motionens yrkande 1 föreslagits om vidgning av ändamålsbestämmelsen.

Vad först rör frågan om ramen för *bidrag till åtgärder för områden med stor andel outhyrda lägenheter* såvitt denna fråga behandlas i budgetpropositionen finns anledning erinra om att den hittillsvarande verksamheten inneburit att betydande aktiviteter kommit i gång i företagen för att komma till rätta med problemen med outhyrda lägenheter. Det finns goda motiv att hävda att den verksamheten bör fortsätta. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1999 (c) yrkande 6.

Inte heller kan utskottet tillstyrka motionerna 2721 (m) yrkande 5 och 2734 (fp) yrkande 5 om att bidrag inte skulle kunna lämnas till bostadsföretag för anordnande av odlingslotter och koloniträdgårdar. Enligt utskottets uppfattning är det värdefullt att stöd till koloniträdgårdar m. m. kan ges för tillkomsten av sådana områden. Odlingslotter och koloniträdgårdar är inte sällan ett värdefullt komplement till vissa bostadsområden. Vad i motion 2730 (c) anförts om att medel för verksamheten bör anvisas under anslaget till boendemiljöbidrag bör inte bifallas av riksdagen.

Utskottet har då närmast att ta ställning till storleken och inriktningen av bidragsgivningen. Enligt regeringsförslagen bör *ramen för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* bestämmas till 75 milj. kr. medan i motion 2722 (vpk) yrkande 2 förordas att ramen bestäms till 90 milj. kr. Detta motionärernas förslag framförs som en konsekvens av förslag i yrkande 1 i samma motion. I detta yrkande anføres bl. a. att stöd bör kunna utgå även i andra flerfamiljshusområden än de med stort antal outhyrda lägenheter samt att krav på kommunalt stöd inte ställs. Även om skäl kan finnas att öka ramen utöver regeringens förslag finner utskottet bl. a. av statsfinansiella skäl det inte lämpligt att förorda en sådan ökning som föreslås i motion 2722 (vpk) yrkandena 1 och 2. Inte heller vad i övrigt i motionen föreslagits bör vinna riksdagens bifall.

Utskottet behandlar i detta sammanhang vad i motion 2001 (s) föreslagits om att möjlighet skall finnas att utnyttja *miljöförbättringslån för byggande av kolonistugor*. Enligt motionärerna kan ett sätt att göra ett bostadsområde mera attraktivt och samtidigt ge de boende en meningsfull fritid vara att bygga kolonistugor med en liten bit mark för odling. En förutsättning anges härvid vara att koloniområdet ligger nära bostadsområdet och att hyran blir mycket låg.

Vad i motionen föreslagits får i inte ringa grad anses tillgodosett genom förslaget i proposition 145. Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

4.14.2 Ram för bidrag till förbättring av boendemiljön

Ramen för bidrag till förbättring av boendemiljön för 1984/85 föreslås i budgetpropositionen fastställd till 60 milj. kr. och preliminärt till samma belopp för 1985/86.

Som en del av förslaget i motion 1981 (m) om en avveckling av boendemiljöstödet hemställs i motionens yrkande 2 att riksdagen skall avslå regeringens förslag om beslutsramar för detta ändamål.

Även i motion 2003 (s) har tagits upp frågan om vidgning av ramen, i denna motion utan koppling till den s. k. undantagsregeln.

Med hänvisning bl. a. till vad som i motion 2012 (vpk) föreslagits om ett återinförande och en permanentning av den s. k. undantagsregeln hemställs i motionens yrkande 2 att ramen för beslut om boendemiljöbidrag för såväl 1984/85 som 1985/86 skall vidgas till 200 milj. kr.

Förslaget i motion 2113 (fp) yrkande 6 torde såvitt nu är i fråga syfta till ett riksdagens beslut om att den i budgetpropositionen förordade ramen för boendemiljöbidrag för budgetåret 1984/85 inte skall vidgas.

Utskottet har ovan i sak avstyrkt motionerna 1981 (m), 2003 (s) och 2012 (vpk) om principerna avseende fördelningen av bidragen och därvid bl. a. konstaterat att nu gällande principer uttryckligen vunnit stöd i motion 2003 (s).

Utskottet är inte berett förorda att den nu gällande ordningen överges eller att bidragsgivningen helt upphör. Motionerna 1981 (m) och 2012 (vpk) avstyrks med hänvisning härtill såvitt avser ramar för boendemiljöbidragen. Regeringsförslaget tillstyrks.

Beräffande ramen för boendemiljöbidrag vill utskottet med anledning av vad i regeringsprotokollet och i motion 2003 (s) förordats ytterligare anföra följande. Vid sin behandling av ett bostadsförbättringsprogram hösten 1983 anförde utskottet (BoU 1983/84:11) med anledning av motioner (c), (vpk) att det kunde finnas anledning för riksdagen medverka till att möjligheter gavs till en *vidgning av ramen för boendemiljöbidrag* om det behövs av sysselsättningssskäl, t. ex. enligt den modell som sedan flera år tillämpats avseende stöd till allmänna samlingslokaler. Vad utskottet då anförde gav riksdagen som sin mening regeringen till känna.

Utskottet finner, bl. a. mot bakgrund av dokumenterade behov, anledning att återigen aktualisera frågan om konstruktion m. m. av ramen. I detta sammanhang kan nämnas att Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, SABO, i skrivelse till regeringen den 9 februari 1984 tagit upp frågan och därvid konstaterat att länsbostadsnämnderna har ansökningar om bidrag till boendemiljöförbättringar på tillsammans ca 100 milj. kr. vilka inte kunnat bli föremål för beslut. I skrivelsen anfördes att ramen bör vidgas väsentligt inte minst därför att en ramvidgning skulle innebära en väsentlig sysselsättningsökning.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen upprepa det förslag som framfördes i det ovan nämnda betänkandet om att regeringen bör överväga att beträffande boendemiljöramen införa en ordning med sysselsättningsmyndigande enligt vad nu gäller beträffande allmänna samlingslokaler. Utskottet utgår från att regeringen – om så befinns lämpligt – senare under våren 1984 lämnar riksdagen ett förslag i enlighet med vad nu anförts. Vad

utskottet nu med anledning av motion 2003 (s) föreslagit om ytterligare ekonomiska resurser bör ges regeringen till känna.

Vad utskottet ovan anfört innebär att utskottet inte kan stödja förslaget i motion 2113 (fp) yrkande 6 såvitt däri behandlas frågan om att någon ramvidgning inte bör förordas.

4.14.3 Ramar i övrigt

Beträffande *ramar i övrigt* tillstyrker utskottet vad i regeringsprotokollet föreslagits.

4.15 Anslag

4.15.1 Anslag till lån till bostadsbyggande

I budgetpropositionen föreslås att *anslag till lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1984/85 skall anvisas med 8 360 milj. kr.

Det i motion 1978 (m) yrkande 1 framförda förslaget om att anslaget till lån till bostadsbyggande skall minskas med 1 770 milj. kr. grundar sig i huvudsak på förslag om ändrade låneregler, en avveckling av bostadsförbättringsprogrammet m. m. – förslag som utskottet avstyrkt ovan. Utskottet har inte heller funnit skäl att, som motionärerna gör, frångå den uppskattning av nyproduktionen av bostäder som regeringen bl. a. lagt till grund för sina beräkningar av anslagsbehovet. Motion 1978 (m) yrkande 1 avstyrks med hänvisning till vad som ovan anförts. Regeringsförslaget tillstyrks därmed.

4.15.2 Anslag till räntebidrag m. m.

Enligt regeringsförslaget bör till *anslag till räntebidrag m. m.* för budgetåret 1984/85 föras upp ett belopp av 9 000 milj. kr.

I motion 1973 (m) föreslås anslaget till räntebidrag minskat med 2 230 milj. kr. med hänvisning till framlagda förslag om nytt räntebidragssystem och slopad produktionskostnadsbelåning.

Anslaget till räntebidrag föreslås i motion 2113 (fp) yrkande 12 såvitt nu är i fråga minskat med 2 000 milj. kr. – en besparing som anges uppkomma vid ett införande av det i motionen föreslagna nya bostadsfinansieringssystemet.

De i motionerna 1973 (m) och 2113 (fp) framlagda förslagen till minskade anslag till räntebidrag är en följd av de förslag till förändringar i bostadsfinansieringen som samtidigt lagts fram – förslag som utskottet avstyrkt ovan. Motionerna avstyrks därför också såvitt nu är i fråga. Regeringsförslaget tillstyrks.

4.15.3 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Anslaget till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m. föreslås i budgetpropositionen upptaget till 125 milj. kr. för budgetåret 1984/85.

Enligt motion 1979 (m) bör de allmännyttiga bostadsföretagen ta sitt fulla ansvar för sin verksamhet och vidta åtgärder som minskar de förluster som många företag dras med. Det direkta stödet till de värst drabbade företagen bör enligt motionärerna därför upphöra, och det nu aktuella anslaget föreslås med hänvisning härtill minskat med 50 milj. kr.

Också i motion 1999 (c) yrkande 6 föreslås anslaget till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter minskat och då med 65 milj. kr. Anslagsminskningen är även i detta fall hänförlig till det direkta stödet till de värst drabbade företagen. Motionärerna vill sålunda att detta stöd skall upphöra, vilket dels innebär en direkt besparing av 50 milj. kr. för 1984/85, dels enligt motionärernas uppfattning medför att anslaget kan minskas med ytterligare 15 milj. kr. med hänsyn till en beräknad ingående reservation på 15 milj. kr.

Även förslaget i motion 2113 (fp) yrkande 6 torde såvitt nu är i fråga syfta till en minskning av anslaget med 65 milj. kr. – en minskning som är hänförlig till motionärernas ställningstaganden mot ett införande och den under hösten 1983 därefter gjorda utvidgningen av det nu aktuella stödet.

Det särskilda stödet till de värst drabbade företagen har tillkommit mot bakgrund av den bekymmersamma situation de bostadsföretag befinner sig i som har haft en stor andel lägenheter outhyrda under lång tid. Enligt bostadsutskottets mening bör stöd även fortsättningsvis kunna lämnas till dessa företag i enlighet med vad som föreslås i budgetpropositionen. Regeringsförslaget tillstyrks i denna del. Härav följer att utskottet avstyrker motionerna 1979 (m), 1999 (c) yrkande 6 och 2113 (fp) yrkande 6 de två senare yrkandena såvitt nu är i fråga.

4.15.4 Anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön

I budgetpropositionen föreslås att *anslaget till bidrag till förbättring av boendemiljön* skall föras upp med ett belopp av 85 milj. kr. för budgetåret 1984/85.

Den i motion 2012 (vpk) yrkande 3 föreslagna anslagsökningen är hänförlig till det i motionen framlagda förslaget om ett återinförande och permanentning av den s. k. undantagsregeln. Förslaget har i denna del avstyrkts av utskottet. Motionen avstyrks med hänvisning härtill även i vad avser anslag. Regeringsförslaget tillstyrks.

4.15.5 Anslag i övrigt

Vad i regeringsprotokollet anförts avseende *anslag i övrigt* tillstyrker utskottet.

4.16 Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *flergenerationsboende* att riksdagen avslår motion 1983/84:800,
2. beträffande *socialt inriktat boende* att riksdagen avslår motion 1983/84:2009 yrkandena 1 och 3,
3. beträffande *reformerat statsbidragssystem för de äldres boende* att riksdagen avslår motion 1983/84:2077,
4. beträffande *räntelån och reallån* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2072 yrkande 5 och 2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga,
5. beträffande *förtida inlösen av mindre bostadslån* att riksdagen avslår motion 1983/84:2072 yrkande 2,
6. beträffande *förbättrad kostnadskontroll vid bostadslångivningen* att riksdagen godkänner vad i budgetpropositionen förordats,
7. beträffande *minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2072 yrkande 3 och 2113 yrkande 11, båda motionerna såvitt nu är i fråga,
8. beträffande *statliga lån vid köp av äldre egna hem* att riksdagen avslår motion 1983/84:367,
9. beträffande *enhetlig lånegräns* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:923 yrkande 10 och 1978 yrkande 2,
10. beträffande *markvillkoret* att riksdagen avslår motion 1983/84:923 yrkande 14 såvitt nu är i fråga,
11. beträffande *konkurrensvillkoret* att riksdagen avslår motion 1983/84:923 yrkande 14 såvitt nu är i fråga,
12. beträffande *statliga lån vid övergång från hyresrätt till bostadsrätt* att riksdagen avslår motion 1983/84: 2035 yrkande 3,
13. beträffande *den produktionskostnadsanpassade belåningen* att riksdagen avslår motion 1983/84:2035 yrkande 5,
14. beträffande *åtgärder mot exekutiva försäljningar av småhus* att riksdagen avslår motion 1983/84:1971,
15. beträffande *ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan* att riksdagen avslår motion 1983/84:2010 yrkande 3,
16. beträffande *kommunala bidrag till allmännyttiga bostadsföretag* att riksdagen avslår motion 1983/84:2035 yrkande 4,
17. beträffande *avveckling av hyresförlustgarantier och hyresrabatter* att riksdagen avslår motion 1983/84:1999 yrkande 2,
18. beträffande *avveckling av bostadsförbättringsprogrammet* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2035 yrkande 6, 2113 yrkande 2

- såvitt nu är i fråga samt yrkande 7,
19. beträffande *utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet* att riksdagen avslår motion 1983/84:922,
 20. beträffande *särskild konsolideringsfond* att riksdagen avslår motion 1983/84:2010 yrkande 2.
 21. beträffande *bostadslån vid ombyggnad av handikappanpassad lägenhet* att riksdagen avslår motion 1983/84:2403,
 22. beträffande *ett kommunalt ROT-program även efter år 1984* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2010 yrkande 1 och 2419, båda motionerna såvitt nu är i fråga,
 23. beträffande *finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2010 yrkande 1 och 2419, båda motionerna såvitt nu är i fråga,
 24. beträffande *finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m.* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2416 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 25. beträffande *omfattningen av statens stöd till konstnärlig utsmyckning m. m.* att riksdagen avslår motion 1983/84:718,
 26. beträffande *nytt system för räntebidrag* att riksdagen avslår motion 1983/84:923 yrkande 8,
 27. beträffande *vissa kompensatoriska åtgärder* att riksdagen avslår motion 1983/84:923 yrkande 9,
 28. beträffande *avveckling av räntebidraget till underhållslån* att riksdagen avslår motion 1983/84:1999 yrkande 5,
 29. beträffande *årlig upptrappning av den garanterade räntan* att riksdagen avslår motion 1983/84:2010 yrkande 5,
 30. beträffande *statens ansvar enligt 1962 års bostadslånekungörelse* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1983/84:1999 yrkande 3 godkänner vad i budgetpropositionen förordats,
 31. beträffande *avveckling av hyresförlustlånen* att riksdagen avslår motion 1983/84:1999 yrkande 4,
 32. beträffande *återinförande av hyresförlustlånen* att riksdagen avslår motion 1983/84:2010 yrkande 4,
 33. beträffande *inkomstgränserna för förbättringslån* att riksdagen med bifall till regeringens förslag godkänner vad i budgetpropositionen förordats,
 34. beträffande *bostadsanpassningsbidrag för inköp av inventarier m. m.* att riksdagen avslår motion 1983/84:1984,
 35. beträffande *avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön* att riksdagen avslår motion 1983/84:1981 yrkande 1,
 36. beträffande *fördelningsprinciperna för boendemiljöbidragen m. m.* att riksdagen avslår motion 1983/84:2003 såvitt nu är i fråga,
 37. beträffande *boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln* att

- riksdagen avslår motion 1983/84:2012 yrkande 1.
38. beträffande *markförvärvs- och tomträttslån* att riksdagen avslår motion 1983/84:1350,
 39. beträffande *bidrag till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter* att riksdagen avslår motion 1983/84:1999 yrkande 6 såvitt nu är i fråga,
 40. beträffande *ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen och i proposition 1983/84:145 bil. 2 föreslagits och med avslag på motionerna 1983/84:2721 yrkande 5, 2722 yrkandena 1 och 2, 2730 och 2734 yrkande 5 medger att bidrag för budgetåret 1984/85 beviljas inom en ram av 75 000 000 kr.,
 41. beträffande *miljöförbättringslån för byggande av kolonistugor* att riksdagen avslår motion 1983/84:2001,
 42. beträffande *ram för bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits och med avslag på motionerna 1983/84:1981 yrkande 2 och 2012 yrkande 2 medger att beslut om bidrag får meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1984/85 och preliminärt intill ett belopp av 60 000 000 kr. under budgetåret 1985/86,
 43. beträffande *vidgning av ramen för boendemiljöbidrag* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2003 såvitt nu är i fråga och med avslag på motion 1983/84:2113 yrkande 6 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 44. beträffande *ramar i övrigt* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits
 - a) bemyndigar regeringen att vidga ramen för särskilda lokallån om det behövs av sysselsättningsskäl,
 - b) medger att ramen för de antikvariska myndigheternas tillstyrkanden av sådana ombyggnader av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som bör komma i fråga för förhöjt låneunderlag bestäms till 60 000 000 kr. för år 1984 och preliminärt till samma belopp för år 1985,
 - c) medger att den under b) angivna ramen får överskridas om det behövs av sysselsättningsskäl,
 - d) medger att räntefria förbättringslån beviljas utan rambegränsning,
 45. beträffande *anslag till lån till bostadsbyggande* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits och med avslag på motion 1983/84:1978 yrkande 1 till *Lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 8 360 000 000 kr.,
 46. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits och med avslag på motioner-

- na 1983/84:1973 och 2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 9 000 000 000 kr..
47. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits och med avslag på motionerna 1983/84:1979, 1999 yrkande 6 och 2113 yrkande 6. de två senare yrkandena såvitt nu är i fråga till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 125 000 000 kr..
48. beträffande *anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits och med avslag på motion 1983/84:2012 yrkande 3 till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 85 000 000 kr..
49. beträffande *anslag i övrigt* att riksdagen med bifall till vad i budgetpropositionen föreslagits för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar
- a) till *Tillägglån till ombyggnad av vissa bostadshus m. m.* ett förslagsanslag av 40 000 000 kr..
 - b) till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* ett förslagsanslag av 225 000 000 kr..
 - c) till *Lån till förvärv av bostadsrätt* ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 29 mars 1984

På bostadsutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Ivar Nordberg (s), Bertil Danielsson (m), Per Olof Håkansson (s), Lennart Nilsson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s) och Agne Hansson (c).

Reservationer

1 Flergenerationsboende

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 17 som börjar "Utskottet har" och slutar "det anförda" bort lyda:

Dagens byggande styr framtidens boende. Det är därför viktigt att detta byggande sker med utgångspunkt i de enskilda medborgarnas uttalade behov. Utskottet kan konstatera att det i dag finns såväl intresse som behov av bostäder som är bättre anpassade till alternativa boendeformer såsom flergenerationsboende.

Därtill finns det enligt utskottets mening starka sociala och samhällsekonomiska motiv som talar för ett ökat flergenerationsboende. Ett boende med denna inriktning främjar kontakterna mellan anhöriga, och flergenerationsfamiljen kan i många fall komplettera samhällsomsorgen. Det gäller omsorgen om de äldre och deras möjligheter att så länge som möjligt bo kvar i sitt hem. Också barnomsorgsaspekten är viktig i sammanhanget. Samtidigt kan konstateras att nuvarande bostadsbestånd är mycket dåligt anpassat till de speciella krav som måste ställas på en bostad för flergenerationsboende.

Det är mot bakgrund av det anförda enligt utskottets mening viktigt att samhället på olika sätt stimulerar och underlättar tillkomsten av bostäder för flergenerationsboende. Inte minst viktigt är härvid att hindren i form av gällande normer, lånebestämmelser och oklara planfrågor undanröjs. Endast härigenom kan de grundläggande förutsättningarna för ett utökat flergenerationsboende skapas. Härutöver bör övervägas behovet av information och stimulanser med inriktning på denna typ av boende. Vad utskottet med anledning av motion 800 (m) anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *flergenerationsboende* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:800 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

2 Socialt inriktat boende

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 17 börjar "Utskottet, som" och på s. 18 slutar "inriktat boende" och

dels den del av utskottets betänkande på s. 18 som börjar "Utskottet finner" och slutar "avstyrks sålunda" bort lyda:

Det hösten 1983 av riksdagen antagna bostadsförbättringsprogrammet är

inriktat på tekniska åtgärder som i och för sig är nödvändiga. För att programmet skall leda till en i vid mening social bostadsförnyelse måste det emellertid, i enlighet med vad vänsterpartiet kommunisterna förordar i sin partimotion 2009, kompletteras med åtgärder som utgår från vardagslivets villkor.

Människors levnadsvillkor i vår tid har förändrats på ett mycket påtagligt sätt. Hushållen har minskat i storlek och det sociala kontaktnätet har härigenom inte sällan blivit mindre. Det förhållandet att människor i ökad utsträckning lever ensamma eller i par innebär att en rad mänskliga behov inte längre kan tillgodoses inom hushållet. Kontakten med andra människor i bostadsområdet och i arbetet blir därmed allt viktigare. Inte minst riskerar pensionärshushållen en social isolering som har sin grund i bostädernas och bostadsområdenas utformning. Även barnfamiljerna är i detta avseende i ett särskilt utsatt läge.

De hittillsvarande planeringsmodellerna som utgått från arbetslivets och näringslivets behov måste därför ersättas av nya modeller som sätter vardagslivets villkor i centrum. Planeringens effekter på vardagslivet får inte längre betraktas som ett privat problem, som var och en skall lösa själv. I stället måste former utvecklas så att människor gemensamt skall kunna ta ansvar för olika uppgifter. Ett viktigt steg i denna utveckling är att verka för ett socialt inriktat boende.

I ett samhälle som alltmer utmärks av privatisering och individualism måste det gemensamma – det kollektiva – utgöra en motvikt. Ett led i dessa strävanden är att utveckla alternativa boendeformer. Olika typer av kollektivt boende måste därför stödjas och stimuleras. Detta gäller inom såväl nyproduktionen som det befintliga bostadsbeståndet. Som en utgångspunkt för detta arbete bör bl. a. kommunerna inom ramen för de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen redovisa planer på experiment med socialt boende.

Den sociala bostadsförnyelsen måste dessutom innefatta åtgärder som stärker samverkan i boendet. Det gäller bl. a. gemensamhetslokaler och andra gemensamma anläggningar som de boende har ett eget ansvar för och boendeinflytande på alla nivåer.

Ett genomförande av de ovan angivna åtgärderna för att åstadkomma ett nytt socialt inriktat boende fordrar insatser från samhället. Dessa insatser måste bl. a. innefatta redovisning av förebilder och exempel som kan ge inspiration till utveckling av det egna boendet och satsning på experiment med nya boendeformer vid både ny- och ombyggnad.

Vad utskottet ovan med anledning av motion 2009 (vpk) yrkandena 1 och 3 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *socialt inriktat boende* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2009 yrkandena 1 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3 Reformerat statsbidragssystem för de äldres boende

Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 19 som börjar "Som framgår" och slutar "Motionen avstyrks" bort lyda:

Äldreomsorgen bör i enlighet med vad som framhålls i folkpartiets partimotion 2076 ha som utgångspunkt att stimulera äldre att behålla fungerande färdigheter, att ge hjälp med det de äldre har svårast att klara och att hålla nere antalet förflyttningar mellan bostäder och institutioner. Härigenom kan äldre bo kvar i sin bostad och invanda miljö längre än vad som annars vore möjligt.

En förutsättning för att dessa mål skall kunna uppnås är bl. a. tillgång till bra bostäder och en väl fungerande närmiljö. Detta förutsätter bl. a. insatser för att förbättra det befintliga bostadsbeståndet. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad folkpartiet tidigare i motioner anfört om vikten av att stadsförnyelsearbetet fortlöpande följs upp och utvecklas. Samtidigt måste naturligtvis planeringen av nya bostäder och bostadsområden ges en sådan inriktning att de äldres särskilda krav beaktas.

Även om insatser görs för att äldre skall kunna bo kvar i sin bostad kommer det att finnas ett behov av andra boendeformer. Det kan t. ex. gälla olika typer av servicebostäder och ålderdomshem. För att också dessa boendeformer skall erbjuda de boende en bra och aktiverande miljö fordras att planeringen sker med utgångspunkt i lokala förhållanden och behov. Det bör därför finnas utrymme för många olika varianter av boende och vård för äldre. En förutsättning härför är enligt utskottets mening att de statliga bidragen till äldreomsorgen får en sådan utformning att de inte blir styrande för kommuners och landstings val av boende- och vårdformer. Utskottet vill i detta sammanhang peka på hur bostadslänreglerna i detta avseende kan få en styrande effekt.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts bör enligt utskottets mening statsbidragsbestämmelserna avseende de äldres boende såvitt frågan rör bostadsutskottets beredningsområde ses över i enlighet med förslaget i motion 2077 (fp). Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 3 bort hemställa

3. beträffande *reformerat statsbidragssystem för de äldres boende* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2077 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4 Räntelån och reallån

Kjell A. Mattsson och Agne Hansson (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 19 som börjar "Frågan om" och på s. 20 slutar "i fråga" bort lyda:

Som framförs i motion 2072 (c) finns flera skäl att vidta ändringar i det nuvarande bostadsfinansieringssystemet. Det är sålunda nödvändigt att minska de generella subventionerna till bostadssektorn och att skapa ett finansieringssystem så utformat att de verkliga kapitalkostnaderna lättare än f. n. kan beräknas av låntagarna. Nuvarande räntebidragssystem ger intryck av låga kapitalkostnader under de första åren.

Enligt utskottets uppfattning bör finansieringssystemet utformas så att den som bygger en bostadsfastighet skall räkna med de verkliga kostnaderna på kapitalsidan. Det är emellertid nödvändigt att omfördela kapitalkostnaderna över tiden eftersom boendekostnaderna i nyproduktionen annars skulle bli för höga. En omfördelning kan ske genom s. k. räntelån. Villkoren för dessa lån bör utformas så att lån utgår för att täcka skillnaden mellan en garanterad ränta och bostadslåneräntan. Ränta beräknas inte på räntelånen. När räntelånet amorteras skall amorteringarna behandlas som ränta vid inkomstbeskattningen. Ett räntelånesystem kan förses med garanti om högsta ränta.

Systemet med räntelån bör införas med full verkan för nya lån fr. o. m. år 1985. För lån beviljade dessförinnan måste övergångsbestämmelser utformas. Utskottet förordar att vad i motion 2072 (c) anförts om räntelån ytterligare övervägs av regeringen så skyndsamt att den nya ordningen kan träda i kraft vid årsskiftet 1984-1985.

Utskottet förordar att de generella subventionerna inom bostadssektorn minskar med 1 500 milj. kr. per helår. Detta kan ske genom införande av det ovan sammanfattningsvis beskrivna systemet med räntelån och genom en snabbare avveckling av vissa lån m.m. enligt tidigare bostadsfinansieringsförordningar.

Vad utskottet nu anført om överväganden om ett räntelånesystem bör riksdagen med bifall till motion 2072 (c) yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna. Regeringen bör under hösten 1984 lämna riksdagen ett förslag i ärendet. Vad i motion 2113 (fp) yrkande 12 föreslagits om införande av reallån tar också sikte på behovet att minska subventionerna inom finansieringssystemet. Överväganden om ett reallånesystem m. m. har gjorts av en offentlig utredning vars slutresultat publicerades år 1982. Det finns inte anledning att nu begära att denna fråga utreds på nytt. Räntelån är till sin effekt av samma karaktär som reallånen enligt förslaget i folkpartiets partimotion 2113. Vad i denna motion förordats tillgodoses genom bifall till motion 2072 (c) yrkande 5.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *räntelån och reallån* att riksdagen med anledning av

motion 1983/84:2072 yrkande 5 och med avslag på motion 1983/84:2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5 Räntelån och reallån

Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 19 som börjar "Frågan om" och på s. 20 slutar "i fråga" bort lyda:

Det är angeläget att reformera nu gällande bostadsfinansieringssystem och minska och på sikt avveckla bostadssubventionerna. Ett nytt finansieringssystem måste under en övergångstid finnas. Nya låneformer måste tillskapas som bättre än f. n. fördelar kapitalkostnaderna över tiden.

Som anförs i folkpartiets partimotion 2113 (fp) finns goda skäl att avlösa utestående lån genom någon form av reallån. Genom sådana lån begränsas ökningen av boendekostnader. Reallån innebär att en viss del av räntebetalningarna ersätts med en skulduppräkning.

Enligt utskottets uppfattning bör ett nytt bostadsfinansieringssystem införas fr. o. m. den 1 januari 1985.

Det finns goda skäl för riksdagen att begära ett förslag från regeringen om ett nytt bostadsfinansieringssystem. Regeringens förslag bör föreläggas riksdagen hösten 1984. Utgångspunkten för ett nytt system bör vara vad i motion 2113 (fp) förordats om reallån. Förslaget bör utformas så att räntesubventionen fr. o. m. 1985 minskas med ca 2000 milj. kr. Anslagsfrågan behandlas nedan.

Vad nu anförts innebär ett bifall till motion 2113 (fp) yrkande 12. Utskottets ställningstagande innebär vidare att ett nytt förslag enligt vad i motion 2072 (c) yrkande 5 förordats inte bör genomföras.

dels utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *räntelån och reallån* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga och med avslag på motion 1983/84:2072 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6 Minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen

Kjell A. Mattsson (c); Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 21 som börjar "Värdet av" och slutar "det anförda" bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till motioner (c), (fp) i vilka begärs

förändringar av bostadsfinansieringsförfattningarna. Dessa förändringar bör innebära att det blir möjligt att minska detaljeringsgraden i bostadslåneförfattningarna. Det är också möjligt att avvara en del av de normer som styr bostadsbyggandet och som inte sällan medför ökade kostnader. Genomförda och pågående projekt med s. k. "normfritt" byggande visar att det är möjligt att pressa byggkostnaderna i inte ringa omfattning.

Riksdagen bör med anslutning till motionerna 2072 (c) och 2113 (fp) som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om minskad detaljreglering i bostadsfinansieringssystemet och om översyn av regelsystemet i övrigt på bostadsområdet.

dels utskottet under 7 bort hemställa

7. beträffande *minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2072 yrkande 3 och 2113 yrkande 11, båda motionerna såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7 Enhetlig lånegräns

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Motionsyrkandena avstyrks" och slutar "bostadskommitténs arbete" bort lyda:

En utgångspunkt för bostadspolitiken bör enligt utskottets mening vara att den enskilde fritt skall kunna välja bostad och upplåtelseform. En förutsättning härför är bl. a. neutrala låne- och skatteregler. I dag råder inte denna neutralitet. Därmed saknas också förutsättningar för en marknad med konkurrens på lika villkor. Inte minst gäller detta för bostäder med hyresrätt.

För många människor är hyresformen den mest attraktiva. För dessa boende är valfriheten bestämd av konkurrensen mellan fastighetsägarna. Utan konkurrens är ingen fastighetsägare tvingad att ta hänsyn till hyresgästernas önskemål. Om en producent har monopol på en vara eller nyttinghet har konsumenterna därmed inga alternativ att välja mellan.

Bristande konkurrensförutsättningar har medfört att enskild förvaltning i nyproduktion praktiskt taget omöjliggjorts. Enskilda företag erhåller endast 92-procentigt räntebidrag medan kommunala bostadsföretag erhåller såväl 100-procentiga lån som räntebidrag. Detta betyder att månadshyran i den enskilt ägda fastigheten blir väsentligt högre. Även om hyresgästen skulle vara villig att betala denna högre hyra, medges inte en sådan hyresdifferens inom bruksvärdesystemets ram.

En helt grundläggande förutsättning för att uppnå en bostadsmarknad i balans är att de statliga lånevillkoren utformas så att de leder till konkurrensneutralitet i fråga om kapitalkostnaderna. En enhetlig lånegräns om 95 % i enlighet med vad som föreslås i motionerna 923 (m) yrkande 10 samt 1978

(m) yrkande 2 ger otvivelaktigt ökade förutsättningar för konkurrens på lika villkor. Förslaget leder dessutom till en minskad belastning på statsbudgeten. Motionsyrkandena tillstyrks.

dels utskottet under 9 bort hemställa

9. beträffande *enhetlig lånegräns* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:923 yrkande 10 och 1978 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8 Markvillkoret

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Utskottet har" och slutar "i fråga" bort lyda:

Genom markvillkoret har byggföretag och byggherrar förlorat möjligheten att genom planering av eget markinnehav få fram egna plan- och projekteringsalternativ. Villkoret har skapat en av socialdemokraterna eftersträvad total kommunal planhushållning som starkt försämrat möjligheterna för enskilt byggande.

Skall smidigheten och anpassningsförmågan i bostadsbyggandet kunna stärkas förutsätter det att enskilda markägare och byggnadsföretag ges ökade möjligheter att medverka i byggandet. Vid byggandet i förnyelseområden är det orealistiskt att kommunen först skall lösa in marken för att därefter fördela den efter kommunalt beslut. Detta förfaringsätt endast förlänger och fördyrar bostadsproduktionen utan att några fördelar vinnas. Markvillkoret motverkar härigenom sitt avsedda syfte och bör därmed avskaffas per den 1 juli 1984 i enlighet med förslaget i motion 923 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *markvillkoret* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:923 yrkande 14 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9 Markvillkoret

Kjell A. Mattsson (c), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Utskottet har" och slutar "i fråga" bort lyda:

Regler om markvillkor är beroende av den utformning som ges byggnadslagstiftning och bostadsfinansiering. Hithörande frågor kommer att behandlas av riksdagen under riksmötet 1984/85. Utskottet gör därför inte nu någon

granskning av förslaget om att avskaffa markvillkoret i sin helhet. Nedan tas dock upp frågan om markvillkoret i saneringsområden.

Redan i samband med att riksdagen vid föregående riksmöte förelades förslag om ett återinförande av markvillkoret i saneringsområden restes invändningar häremot bl. a. i motioner (c) och (fp). Mot bakgrund härav bör enligt utskottets mening markvillkoret i saneringsområden tas bort. Samhällets inflytande över bostadsbyggandet är redan mycket starkt också utan markvillkoret i denna del. I stället bör alla möjligheter att förenkla regelsystemet tas till vara.

Vad utskottet med anledning av motion 923 (m) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 10 bort hemställa

10. beträffande *markvillkoret* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:923 yrkande 14 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10 Konkurrensvillkoret

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 22 som börjar "Inte heller" och slutar "denna del" bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till ett motionsförslag (m) om avskaffande av markvillkoret. Vad som härvid anförts bl. a. om effekterna i form av ett starkt försämrat enskilt byggande och en fördyrad byggnadsproduktion äger giltighet även i vad avser konkurrensvillkoret. För att öka flexibiliteten och förbättra produktutvecklingen inom byggsektorn bör därför även konkurrensvillkoret avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1984 i enlighet med förslaget i motion 923 (m) yrkande 14 såvitt nu är i fråga. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 11 bort hemställa

11. beträffande *konkurrensvillkoret* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:923 yrkande 14 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11 Den produktionskostnadsanpassade belåningen

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 22 börjar "Också i" och på s. 23 slutar "utvidgad kostnadskontroll" bort lyda:

Den statliga bostadslångivningen måste, i enlighet med vad som anförts i

moderata samlingspartiets partimotion 923, stimulera till rationellt byggande och återhållsamhet med kostnaderna. Den produktionskostnadsanpassade belåningen – som innebär att låne- och räntebidragsgivningen bygger på den faktiska byggkostnaden i stället för på ett schablonsystem – leder till ett sämre kostnadsmedvetande hos den byggande. Systemet har härigenom resulterat i ökade kostnader. Det nuvarande systemet med produktionskostnadsanpassad belåning bör enligt utskottets mening därför avskaffas. Härigenom stimuleras byggherren till en effektivare produktion och ett ökat kostnadsmedvetande. Samtidigt innebär förslaget minskade statsutgifter.

Vad utskottet med anledning av förslaget i motion 2035 (m) yrkande 5 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 13 bort hemställa

13. beträffande *den produktionskostnadsanpassade belåningen* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2035 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12 Ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 23 som börjar "Utskottet har" och slutar "yrkande 3 avstyrks" bort lyda:

De allmännyttiga bostadsföretagen fyller en allt viktigare uppgift i kommunernas bostadsförsörjning och de utgör ett helt omistligt inslag i en socialt inriktad bostadspolitik. Vänsterpartiet kommunisterna har mot bakgrund härav i sin partimotion 2010 lagt fram en rad förslag som syftar till att stärka de allmännyttiga bostadsföretagens ställning och samtidigt sänka boendekostnaderna för alla hyresgäster.

Ett ökat statligt stöd till de allmännyttiga bostadsföretagen är den enda realistiska vägen att snabbt åstadkomma ett stopp för hyreshöjningar och skapa ökad rättvisa på bostadsmarknaden. Ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan kan stoppa hyresökningar i såväl nybyggda som äldre lägenheter. Genom bruksvärdebestämmelserna i hyreslagen medför de föreslagna lånen lägre hyror även för boende hos privata hyresvärdar. Härigenom hindras också privata hyresvärdar att göra ökade vinster på hyresgästernas bekostnad.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet vad i motion 2010 (vpk) yrkande 3 föreslagits.

dels utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2010 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13 Kommunala bidrag till allmännyttiga bostadsföretag

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 24 som börjar "Dagens bostadsmarknad" och slutar "motion 2035 (m) yrkande 4" bort lyda:

Förutom den ökning av det direkta statliga stödet till bostadssektorn som den nuvarande riksdagsmajoriteten beslutat har kommunerna i många fall lämnat sina allmännyttiga bostadsföretag stöd med betydande belopp. Även om det kan vara svårt att få en mera exakt uppfattning om stödets omfattning vill utskottet erinra om att de allmännyttiga bostadsföretagens organisation SABO år 1983 ansett att de allmännyttiga bostadsföretagen fått 271 milj. kr. från kommunerna. Det är inte ovanligt att vissa allmännyttiga bostadsföretag får mycket stora kommunala subventioner.

Eftersom allmännyttan är hyresledande och emedan vissa av dessa företag är beroende av kommunala bidrag försvåras privata bostadsföretags konkurrensläge. Det finns sålunda flera goda skäl för riksdagen att uttala att kommun inte bör ge ekonomiska bidrag till allmännyttiga bostadsföretag.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 2035 (m) yrkande 4.

dels utskottet under 16 bort hemställa

16. beträffande *kommunala bidrag till allmännyttiga bostadsföretag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2035 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

14 Avveckling av hyresförlustgarantier och hyresrabatter

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 24 som börjar "De tillfälliga" och slutar "yrkande 2 avstyrks" bort lyda:

Redan i samband med införandet av de tillfälliga stimulansåtgärderna i form av hyresrabatter och hyresförlustgarantier restes invändningar häremot i motioner (m), (c) och (fp). Den härvid intagna ståndpunkten att eventuella stimulansåtgärder avseende bostadsbyggandet bör ges en inriktning som innebär att produktionen kommer att avse bostäder som verkligen efterfrågas står fast. Sedan stimulansåtgärderna infördes har också antalet outhyrda lägenheter ökat. Vad i motion 1999 (c) anförts om en avveckling av hyresrabatter och hyresförlustgarantier har utskottet mot bakgrund av det ovan anförda funnit bärande. De nu aktuella tillfälliga stimulansåtgärderna bör därför snarast avvecklas.

Vad utskottet anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 17 bort hemställa

17. beträffande *avveckling av hyresförlustgarantier och hyresrabatter* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1999 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15 Avveckling av bostadsförbättringsprogrammet

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 25 som börjar "Utskottet är" och slutar "nu anförts" bort lyda:

Riksdagen behandlade hösten 1983 (BoU 1983/84:11) ett regeringsförslag om ett bostadsförbättringsprogram. I samband härmed behandlades partitioner (m), (fp) om avslag på regeringens förslag. Utskottet konstaterar att vad i dessa motioner anförts som motiv för avslag på programmet fortfarande äger giltighet och att dessa motiv snarast vunnit i styrka under den korta tid programmet varit i kraft.

Det finns sålunda all anledning anta att sysselsättningseffekterna av programmet blir väsentligt lägre än vad regeringen förmodade eller helt uteblir. Vidare är finansieringsbestämmelserna som är en förutsättning för programmet i många fall så otillfredsställande att det finns skäl hävda att de inte utgör ett incitament för den av regeringen önskade bostadsförbättrings- verksamheten.

Vidare vill utskottet erinra om vad i reservationer (m), (fp) till det ovan nämnda betänkandet anfördes om att en bostadsproduktion grundad på fri konkurrens på lika villkor är en förutsättning för en sund och effektiv bostadsmarknad samt att ytterligare planering och reglering inte är den väg som bör väljas för att nå en ökad reparations- och ombyggnadsverksamhet av våra bostäder.

Ytterligare motiv för att avveckla bostadsförbättringsprogrammet finns i reservationerna 2 (m) och 4 (fp) till utskottets betänkande BoU 1983/84:11. Utskottet hänvisar till vad i dessa reservationer anförts.

Bostadsförbättringsprogrammet bör sålunda avvecklas vid halvårsskiftet 1984. Vad i motionerna 2035 (m) och 2113 (fp) anförts bör därför riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Vad i motion 922 (vpk) föreslagits om utvidgning av programmet avstyrks.

dels utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *avveckling av bostadsförbättringsprogrammet* att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84:2035 yrkande 6 och 2113 yrkande 2 såvitt nu är i fråga samt yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16 Utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 25 som börjar "Inte heller" och slutar "Motionen avstyrks" bort lyda:

Det finns anledning att utvidga bostadsförbättringsprogrammet till att omfatta även upprustning av boendemiljön och byggande av gemensamhetslokaler. Att även dessa delar bör ingå i programmet får ses som en följd av den brist på planering i samband med förverkligandet av miljöprogrammet. Detta program byggdes nämligen upp utan att större hänsyn togs till det behov av samverkan mellan människor som ofta är en förutsättning för ett fungerande bostadsområde.

Det finns därför grundad anledning för riksdagen att medverka till att åtgärder vidtas som gör det möjligt att förbättra miljön i våra bostadsområden, bl. a. genom byggandet av flera gemensamhetslokaler.

Genom att miljöförbättrande åtgärder vidtas kommer inte minst många flerbostadsområden att tillföras kvaliteter som gör det möjligt att ta tillvara och utveckla det positiva hos dessa områden. Enligt utskottets uppfattning är det lämpligt att utvidga bostadsförbättringsprogrammet i enlighet med vad nu anförts. Detta innebär en anslutning till vad i motion 922 (vpk) föreslagits.

dels utskottet under 19 bort hemställa

19. beträffande *utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:922 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17 Utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet (motiveringen till mom. 19)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser – under förutsättning av bifall till reservation 15 – att den del av utskottets betänkande på s. 25 som börjar "Inte heller" och slutar "Motionen avstyrks" bort lyda:

Utskottet har ovan givit sin anslutning till vad i motionerna 2035 (m) och 2113 (fp) föreslagits om att bostadsförbättringsprogrammet bör avvecklas.

Mot denna bakgrund saknas skäl tillstyrka motion 922 (vpk) om en utvidgning av programmet.

18 Särskild konsolideringsfond

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 26 som börjar "Kravet på" och slutar "yrkande 2 avstyrks" bort lyda:

Kravet på avsättning till konsolideringsfond som förutsättning för räntebidrag till underhållslån är enligt utskottets uppfattning oriktigt och

olyckligt inte minst därför att ett sådant krav innebär betydande hyreshöjningar hos många företag och därigenom motverkar de positiva effekterna av räntebidragen. Hyreshöjningarna påverkar i sin tur bruksvärdesnivån, som höjs. Privata fastighetsägare kan då genom jämförelser tillgodoräkna sig sådana höjningar, utan att de fått motsvarande kostnadsökningar. Utskottet föreslår att beslutet om konsolideringsfonder som ett villkor för räntebidrag snarast bör omprövas och att detta villkor tas bort.

I sammanhanget kan erinras om att såväl Hyresgästernas riksförbund som bostadskommittén avstyrkt förslaget om konsolideringsfond.

Motion 2010 (vpk) yrkande 2 tillstyrks sålunda.

dels utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *särskild konsolideringsfond* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2010 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19 Bostadslån vid ombyggnad av handikappanpassad lägenhet (motiveringen till mom. 21)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att den del av utskottets betänkande på s. 26 som börjar "Vad i" och slutar "ytterligare åtgärd" bort lyda: .

Uppfattningen att personer med olika slag av funktionsnedsättningar i möjligaste mån skall kunna leva ett normalt liv torde vara obestridd. Såvitt rör samhällets stöd inom bostadsfinansieringssystemets ram finns, som framgått ovan, möjligheter att erhålla individuella bostadsanpassningsbidrag för åtgärder inom och i anslutning till bostadslägenhet för att göra det möjligt för handikappad att utnyttja lägenheten på ett ändamålsenligt sätt.

Det finns enligt utskottets uppfattning inte anledning att stödja vad i motion 2403 (s) föreslagits om att bostadslån för ombyggnad skall kunna utgå vid ombyggnad av en handikappanpassad lägenhet till en lägenhet utan den inredning m. m. som betingats av handikappet. Inte sällan är det kanske fördelaktigt att de speciella handikappanordningarna behålls i lägenheten vid byte av hyresgäst eller motsvarande även om åtgärderna i och för sig inte är nödvändiga för den nye hyresgästen. Om det inte är möjligt att behålla handikappanordningarna torde det inte annat än i rena undantagsfall vara förenat med särskilt höga kostnader att bygga om lägenheten. Enligt utskottets uppfattning finns inte anledning för riksdagen att göra det i motion 2403 (s) begärda tillkännagivandet. Motionen avstyrks.

20 Ett kommunalt ROT-program även efter år 1984 (motiveringen till mom. 22)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att den del av utskottets betänkande på s. 27 som börjar "Det finns" och slutar "i fråga" bort lyda:

Skäl saknas för riksdagen att i nu förevarande sammanhang ta ställning till vad i motioner (s) och (vpk) föreslagits om ett s. k. ROT-program för kommunerna även efter år 1984.

Motionerna 2010 (vpk) yrkande 1 och 2419 (s) avstyrks såvitt nu är i fråga med hänvisning till vad som anförts.

21 Finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 27 börjar "Vad rör" och på s. 28 slutar "det anförda" bort lyda:

Det finns i dag ett eftersatt underhåll i ett stort antal offentliga byggnader. Det gäller bl. a. skolor, sjukhus, bibliotek, barnstugor, idrottsanläggningar, förvaltningsbyggnader, vatten- avloppsnäten, broar, gator och vägar. Detta underhåll representerar en stor och viktig sysselsättningspotential som måste tas i anspråk så snart som möjligt. Detta kan enligt utskottets mening bara ske om staten tar ett betydande finansiellt ansvar härför. Det är varken rimligt eller möjligt att begära att kommunerna ensamma skall svara för finansieringen. En statlig finansiering är enligt utskottets mening dessutom en förutsättning för att insatserna skall få en kontinuitet och varaktighet som gör att de eftersträvade långsiktiga sysselsättningseffekterna uppnås.

Finansieringen av det nu förordade programmet kan ske antingen som f. n. genom användande av finansfullmakten eller genom att förslag underställs riksdagen hösten 1984 och medel anvisas på tilläggsbudget.

Vad utskottet med anledning av motionerna 2010 (vpk) yrkande 1 och 2419 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 23 bort hemställa

23. beträffande *finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984* att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84:2010 yrkande 1 och 2419, båda motionerna såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22 Finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984 (motiveringen till mom. 23)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att den del av utskottets betänkande som på s. 27 börjar "Vad rör" och på s. 28 slutar "det anförda" bort lyda:

Frågan om finansieringen av ett kommunalt ROT-program torde få övervägas av regeringen som i vederbörlig ordning får lämna riksdagen sin syn på frågan i förening med förslag om eventuellt behov av medel för verksamheten.

Motionerna 2010 (vpk) yrkande 1 och 2419 (s) avstyrks också i denna del.

23 Finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m. (hemställen)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m.* att riksdagen avslår motion 1983/84:2416,

24 Finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m. (motivering till mom. 24)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 23 – att den del av utskottets betänkande som på s. 28 börjar ”Det finns” och på s. 29 slutar ”till känna” bort lyda:

Vad i motion 2416 (s) föreslagits om bidrag avseende konstnärlig utsmyckning i våra bostadsområden avstyrks. Som framgått ovan finns möjligheter att inom ramen för bostadsfinansieringsförordningen till viss del finansiera åtgärder avseende konstnärlig utsmyckning eller gestaltning.

25 Finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m. (motivering till mom. 24)

Kjell A. Mattsson (c), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser att den del av utskottets betänkande på s. 28 som börjar ”Det finns” och på s. 29 slutar ”till känna” bort lyda:

Som framgår av ovanstående framställning har lånemöjligheterna till konstnärlig utsmyckning utnyttjats endast i mindre omfattning under senare år. Det finns enligt utskottets mening mot bakgrund härav anledning att göra en översyn av finansieringsbestämmelserna avseende den konstnärliga utsmyckningen m. m. i våra bostadsområden. Översynen bör i första hand syfta till att få ett bättre utnyttjande av befintliga lånemöjligheter. I sammanhanget bör bl. a. övervägas erforderliga informationsåtgärder.

Vad utskottet med anledning av motion 2416 (s) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

26 Omfattningen av statens stöd till konstnärlig utsmyckning m. m. (motiveringen till mom. 25)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 23 – att den del av utskottets betänkande på s. 29 som börjar "Det finns" och slutar "hänvisning härtill" bort lyda:

Även vad i motion 718 (s) föreslagits om konstnärlig utsmyckning får anses tillgodosett inom ramen för bostadsfinansieringens regler. Motionen avstyrks.

27 Nytt system för räntebidrag

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 30 som börjar "Sammanfattningsvis har" och slutar "nytt bostadsfinansieringssystem" bort lyda:

Vad i motion 923 (m) anförts innebär en successiv avveckling av räntebidragssystemet och ett finansieringssystem fritt från generella subventioner. Utskottet har ovan redovisat motionärernas uppfattning om hur systemet bör byggas upp. Utöver vad där anförts vill utskottet anföra följande.

Det bostadsfinansieringssystem som gäller f. n. bygger i grunden på 1974 års bostadspolitiska beslut. Vissa viktiga utgångspunkter som låg till grund för detta beslut har övergetts och medfört bl. a. att extra upptrappningar av de garanterade räntesatserna och justeringar inom skattesystemet fått göras. Genom bl. a. dessa åtgärder har systemet blivit svåröverskådligt och än mera orättfärdigt än tidigare. Som anförts i motion 923 (m) måste ett helt nytt finansieringssystem utformas, ett system som på sikt är fritt från generella subventioner.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen besluta om ett system med upptrappning av de garanterade räntesatserna enligt motionärernas förslag. Det nu förordade systemet bör införas fr. o. m. halvårsskiftet 1984. Genom en riksdagens anslutning till motionen torde det vara möjligt att minska anslaget till räntebidrag med 2 100 milj. kr. för nästa budgetår. Anslagsfrågan behandlas nedan.

dels utskottet under 26 bort hemställa

26. beträffande *nytt system för räntebidrag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:923 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28 Vissa kompensatoriska åtgärder

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 30 som börjar "De kompensatoriska" och slutar "yrkande 9 avstyrks" bort lyda:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 923 (m) om att de s. k. kompensatoriska åtgärderna av besparingsskäl bör upphöra från den 1 juli 1984. Härigenom uppnås en förstärkning av statsbudgeten med 500 milj. kr. per år. I en statsfinansiellt pressad situation måste en hård bedömning av olika budgetförslag göras och en prioritering mellan i sig angelägna önskemål företas. Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 923 (m) yrkande 9.

dels utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *vissa kompensatoriska åtgärder* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:923 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

29 Avveckling av räntebidraget till underhållslån

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 30 som börjar "Utskottet har" och slutar "kort tid" bort lyda:

Det finns skäl för riksdagen att tillstyrka förslaget i motion 1999 (c) om att det räntebidrag till underhållsåtgärder som riksdagen inom ramen för bostadsförbättringsprogrammet beslöt hösten 1983 bör avvecklas. I en motion (c) kritiserades då regeringens förslag att införa ytterligare subventioner, utan att avvakta reformeringen av finansieringssystemet i stort. Denna kritik delas av utskottet.

De nu behandlade räntebidragen bör upphöra.

dels utskottet under 28 bort hemställa

28. beträffande *avveckling av räntebidraget till underhållslån* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1999 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

30 Årlig upptrappning av den garanterade räntan

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 31 som börjar "Utskottet har" och slutar "sådan ordning" bort lyda:

Ytterligare åtgärder behöver vidtas när det gäller det riktade stödet till

allmännyttan. För att hyreshöjningar under 1985 skall kunna undvikas bör de allmännyttiga bostadsföretagen t. v. undantas från årlig upptrappning av den garanterade räntan. Den s. k. normala upptrappningen har medverkat till betydande hyreshöjningar under senare år. I avvaktan på resultatet av bostadskommitténs arbete och regeringens förslag samt riksdagens beslut om ett nytt bostadsfinansieringssystem bör riksdagen besluta att ytterligare upptrappning av den garanterade räntan t. v. inte skall ske för de allmännyttiga bostadsföretagen.

Vad nu anförts innebär en tillstyrkan av motion 2010 (vpk) yrkande 5.

dels utskottet under 29 bort hemställa

29. beträffande *årlig upptrappning av den garanterade räntan* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:2010 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

31 Avveckling av hyresförlustlånen

Kjell A. Mattsson och Agne Hansson (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 31 börjar "Långivningen till" och på s. 32 slutar "det anförda" bort lyda:

Den statliga hyresförlustlångivningen upphörde i och med utgången av år 1980. Trots detta har endast mindre delar av lånen avamorterats. Den minskning av lånestocken som ändock kommit till stånd är nästan helt hänförlig till de regler om eftergift som är kopplade till lånen. I den mån eftergift inte kan medges finns möjlighet till ränte- och amorteringsfrihet för lånen. Sammantaget innebär detta att statens möjligheter att få återbetalning av dessa lån är ytterst begränsade. Det vore enligt utskottets mening därför rationellt bl. a. ur administrativ synpunkt att ta upp frågan om definitiv avskrivning av utestående lån med berörda kommuner och företag. Regeringen bör därför ges i uppdrag att i enlighet med förslaget i motion 1999 (c) yrkande 4 vidta åtgärder för att helt avveckla hyresförlustlånen.

Vad utskottet anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 31 bort hemställa

31. beträffande *avveckling av hyresförlustlånen* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1999 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

32 Återinförande av hyresförlustlånen

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 32 som börjar "Sedan hyresförlustlångivningen" och slutar "nu anförts" bort lyda:

Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 2010 om att återinföra hyresförlustlånen för de allmännyttiga bostadsföretagen ingår som en del i det i samma motion framlagda åtgärds paketet för att stärka de allmännyttiga företagens ställning. Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört om de allmännyttiga bostadsföretagens roll i den kommunala bostadsförsörjningen och i en återgång till en socialt inriktad bostadspolitik tillstyrks motion 2010 (vpk) också i vad avser ett återinförande av hyresförlustlångivningen till de allmännyttiga bostadsföretagen.

Problemen med outhyrda lägenheter har sin grund framför allt i situationen på arbetsmarknaden och de höga hyrorna. Det är mot bakgrund härav inte rimligt att de allmännyttiga bostadsföretagen och härigenom deras hyresgäster ensamma skall svara för uppkomna hyresförluster.

Med hänvisning till det anförda bör hyresförlustlångivningen återinföras för de allmännyttiga bostadsföretagen i enlighet med vad som föreslagits i motion 2010 (vpk) yrkande 4.

dels utskottet under 32 bort hemställa

32. beträffande *återinförande av hyresförlustlånen* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2010 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

33 Avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 33 som börjar "Vid sin" och slutar "Motionsyrkandet avstyrks" bort lyda:

Som motionärerna anför är det allmänt omvitnat att de människor som bor i äganderätts- och bostadsrättslägenheter är nöjda med sin boendemiljö i väsentligt större utsträckning än de som bor i hyresrätt och att de som bor i enskild hyresrätt eller hos mindre fastighetsägare är mer nöjda än de som bor i hus ägda av stora anonyma företag och stiftelser.

Att ett antal fastigheter eller ett större område får problem med tomma lägenheter och "dålig miljö" kan således ha sin orsak i vem som äger fastigheterna och hur de sköts.

Huvudansvaret för att bostäderna med tillhörande tomtmark skall erbjuda människorna en god boendemiljö åvilar fastighetsägarna.

Bygger man som människorna vill bo, förvaltar fastigheterna i överensstämmelse med deras värderingar och framför allt bättre eller lika bra som i intilliggande område är risken liten för att bostäderna står tomma.

Utifrån denna principiella syn förordar utskottet att statens stöd till förbättring av boendemiljön avvecklas.

Frågan om beslutsramar för boendemiljöbidragen behandlar utskottet nedan.

dels utskottet under 35 bort hemställa

35. beträffande *avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1981 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34 Fördelningsprinciperna för boendemiljöbidragen m. m. (motiveringen till mom. 36)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser under förutsättning av bifall till reservation 33 – att den del av utskottets betänkande på s. 34 som börjar ”Enligt bestämmelserna” och slutar ”för boendemiljöbidragen” bort lyda:

Utskottet har ovan förordat en avveckling av bidragsgivningen till förbättring av boendemiljön. Det finns då inte anledning att överväga fördelningsprinciperna för bidragen.

Motion 2003 (s) avstyrks såvitt nu är i fråga.

35 Boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 34 som börjar ”Enligt utskottets” och slutar ”Motionsyrkandet avstyrks” bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till gällande huvudregler för fördelningen av boendemiljöbidragen. Dessa regler bör dock kompletteras genom ett återinförande av den s. k. undantagsregeln.

Under den period den s. k. undantagsregeln var i kraft utarbetade bostadsföretagen i samråd med de boende ansökningar om bidrag på mer än 250 milj. kr. Det boendeinflytande som sålunda var en förutsättning för att miljöbidrag skulle kunna utgå enligt undantagsregeln var värdefullt och ett uttryck för en reell medverkan av de boende i området. Det finns mycket goda skäl för riksdagen att medverka till att undantagsregeln permanentas såsom föreslagits i motion 2012 (vpk) yrkande 1.

dels utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2012 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

36 Boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln (motiveringen till mom. 37)

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 33 – att den del av utskottets betänkande på s. 34 som börjar ”Enligt utskottets” och slutar ”Motionsyrkandet avstyrks” bort lyda:

Utskottet har ovan anslutit sig till en motion (m) om avveckling av boendemiljöbidragen.

Det saknas mot denna bakgrund anledning överväga utformningen av bidragsgivningen.

Motion 2012 (vpk) yrkande 1 avstyrks sålunda.

37 Markförvärvs- och tomträttslån

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 35 som börjar "Utskottet har" och slutar "1350 (vpk) avstyrks" bort lyda:

En aktiv kommunal markpolitik som en nödvändighet för att uppfylla viktiga sociala målsättningar vid samhällsbyggandet har många gånger understrukits av statsmakterna. Att kommunerna skall ha ett avgörande inflytande på användningen av mark har också många gånger betonats från regering och riksdag.

Kommunerna bör enligt utskottets mening genom markägande ha ett avgörande inflytande över bostads- och samhällsbyggandet. Markpolitikens utformning är i huvudsak en kommunal angelägenhet, och kommunerna måste därför ha sådana markpolitiska medel till förfogande att en aktiv markpolitik kan underlättas. Lånen till kommunala markförvärv och de statliga tomträttslånen som avvecklades år 1981 bör återinföras.

Även om kommunernas planeringssituation och behov av markpolitiska åtgärder har förändrats under senare år kvarstår dock behovet för många kommuner av bättre markpolitiska medel. Utskottet föreslår därför en återgång till vad som gällde tidigare beträffande möjligheterna till kommunala markförvärvslån och tomträttslån från staten, men med förbättrade villkor.

Markförvärvslånen bör sålunda bli amorteringsfria under fem år för att därefter amorteras under de följande tio åren. Tomträttslån bör lämnas till kommunerna på samma villkor som gäller bostadslån till allmännyttiga bostadsföretag och kunna utgå även till andra ändamål än bostäder, dvs. även till tomträtt för industri, affärsändamål, mark för fritidshus osv. Kommunerna kan på detta sätt förhindras att göra sig av med kollektivt ägd mark, ges ökade möjligheter att förvärva mark för samhällsbyggandet och tillämpa tomträtt vid markupplåtelse.

Vad nu anförts innebär en anslutning till vad i motion 1350 (vpk) föreslagits om att riksdagen hos regeringen bör begära förslag som innebär att markförvärvslån och tomträttslån återinförs.

dels utskottet under 38 bort hemställa

38. beträffande *markförvärvs- och tomträttslån* att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1350 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

38 Bidrag till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 36 som börjar "Vad först" och slutar "1999 (c) yrkande 6" bort lyda:

Enligt utskottets mening bör prövas andra vägar än ett särskilt stöd för att lösa de problem som föreligger i de värst drabbade företagen. Dessa företag finns nästan undantagslöst på orter med svåra sysselsättningsproblem och det är därför mera övergripande åtgärder från samhällets sida som måste till för att lösa problemen. Mot bakgrund av det ovan anförda bör därför stödet till de värst drabbade företagen avvecklas i enlighet med förslaget i motion 1999 (c) yrkande 6 såvitt nu är i fråga. Vad utskottet anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 39 bort hemställa

39. beträffande *bidrag till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1999 yrkande 6 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

39 Ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 36 som börjar "Inte heller" och slutar "riksdagens bifall" bort lyda:

Koloniträdgårdar och odlingslotter utgör ett positivt inslag i boendemiljön samtidigt som de ger tillfälle till rekreation och en meningsfull fritidssysselsättning. Det är därför viktigt att områden för odling m. m. finns att tillgå i anslutning till bostaden. Ansvar för härför åvilar dock i första hand de olika bostadsföretagen. Även kommunerna har ett ansvar för att främja tillkomsten av koloniträdgårdar m. m. I den mån områden för odling efterfrågas bör denna efterfrågan kunna tillgodoses genom lokala initiativ.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet förslaget i proposition 145 om ramvidgning för de nu aktuella åtgärderna. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om vad i motioner (m), (c) och (fp) anförts om avveckling av stödet till de värst drabbade företagen i sin helhet. Vad som härvid anförts äger fortsatt giltighet och någon ram bör därför inte fastställas.

Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motionerna 2721 (m) yrkande 5 och 2734 (fp) yrkande 5 tillstyrks. Förslaget i motion 2730 (c) är därmed i huvudsak tillgodosett. Motionen avstyrks.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion 2722 (vpk) yrkandena 1 och 2.

dels utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:2721 yrkande 5 och 2734 yrkande 5 och med anledning av motion 1983/84:2730 och med avslag på motion 1983/84:2722 yrkande 1 och 2 avslår vad i budgetpropositionen och i proposition 1983/84:145 bilaga 2 föreslagits.

40 Ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Kjell A. Mattsson och Agne Hansson (båda c) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 36 som börjar "Inte heller" och slutar "riksdagens bifall" bort lyda:

Koloniträdgårdar och odlingslotter utgör enligt utskottets mening ett värdefullt inslag i boendemiljön. De bör därför ingå som en naturlig del i planeringen av våra bostadsområden. I första hand åvilar dock ansvaret härför bostadsföretagen och kommunerna. Även de boende bör bl. a. genom eget arbete kunna bidra till tillkomsten av koloniträdgårdar och odlingslotter. Redan av ovan anförda skäl avstyrker utskottet förslaget i proposition 145 om ramvidgning för de nu aktuella åtgärderna. Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om vad som i en motion (c) anförts om en avveckling av stödet till de värst drabbade företagen i sin helhet. Vad som härvid anförts äger fortsatt giltighet och någon ram bör därför inte fastställas.

Tillkomsten av koloniträdgårdar m. m. bör däremot kunna stödjas inom ramen för stödet till miljöförbättrande åtgärder i bostadsområden. En i samband härmed eventuell tillkommande medelsförbrukning får enligt utskottets mening mötas med anslag på tilläggsbudget.

Utskottets ställningstagande i denna del innebär att motion 2730 (c) tillstyrks av utskottet. Vad i motionerna 2721 (m) yrkande 5 och 2734 (fp) yrkande 5 föreslagits är därmed i huvudsak tillgodosett. Motion 2722 (vpk) yrkandena 1 och 2 avstyrks med hänvisning till vad som ovan anförts.

Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande *ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2730 och med anledning av motionerna 2721 yrkande 5 och 2734 yrkande 5 och med avslag på vad i budgetpropositionen och proposition 1983/84:145 bilaga 2 föreslagits och med avslag på motion 1983/84:2722 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

41 Ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Tore Claeson (vpk) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 36 som börjar "Utskottet har" och slutar "riksdagens bifall" bort lyda:

Det är enligt utskottets mening riktigt att de statliga insatserna för fritids- och rekreationspolitiken kommer de mest behövande i vårt samhälle till del. Inte minst viktigt är härvid att förbättra möjligheterna till närrekreation och skapande verksamhet i direkt anslutning till den permanenta bostadsmiljön. En satsning på närmiljön är därför ett naturligt och nödvändigt inslag i rekreationspolitiken. Förslaget i proposition 145 om ett ökat statligt stöd till bl. a. odlingslotter och koloniträdgårdar är därför ett steg i rätt riktning. Den föreslagna begränsningen av stödet enbart till områden med stor andel outhyrda lägenheter kan utskottet dock inte acceptera. Stöd bör även kunna utgå till andra områden. Behovet av rekreation är naturligtvis inte begränsat till vissa bostadsområden. Utskottet har inte heller funnit det motiverat att som villkor för statligt stöd kräva att kommunen bidrar med ett minst lika stort belopp. I stället bör ramen för det statliga stödet i enlighet med förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion ökas med ytterligare 15 milj. kr. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion 2722 (vpk) yrkandena 1 och 2.

dels utskottet under 40 bort hemställa

40. beträffande ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2722 yrkandena 1 och 2 och med anledning av vad i budgetpropositionen och proposition 1983/84:145 bilaga 2 föreslagits och med avslag på motionerna 1983/84:2721 yrkande 5, 2730 och 2734 yrkande 5 medger att bidrag för budgetåret 1984/85 får beviljas inom en ram av 90 000 000 kr.,

42 Miljöförbättringslån för byggande av kolonistugor (motiveringen till mom. 41)

Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m) och Kerstin Ekman (fp) anser att den del av utskottets betänkande på s. 36 som börjar "Vad i" och slutar "hänvisning härtill" bort lyda:

Utskottet har ovan avstyrkt förslaget i proposition 145 om bl. a. odlingslotter och koloniträdgårdar. Vad utskottet härvid anført gäller även förslaget i motion 2001 (s). Motionen avstyrks med hänvisning härtill.

43 Ram för bidrag till förbättring av boendemiljön

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservation 33 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 37 som börjar ”Utskottet har” och slutar ”Regeringsförslaget tillstyrks” bort lyda:

Med hänvisning till vad utskottet med anledning av motion 1981 (m) yrkande 1 anfört om att bidragsgivningen bör upphöra tillstyrker utskottet yrkande 2 i samma motion om att några beslutsramar för verksamheten inte behövs.

Regeringsförslaget liksom förslaget i motion 2012 (vpk) om ramvidgning avstyrks sålunda.

dels utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande *ram för bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1981 yrkande 2 och med avslag på motion 1983/84:2012 yrkande 2 inte godkänner vad i regeringsprotokollet förordats,

44 Ram för bidrag till förbättring av boendemiljön

Tore Claeson (vpk) anser – under förutsättning av bifall till reservation 35 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 37 som börjar ”Utskottet har” och slutar ”Regeringsförslaget tillstyrks” bort lyda:

Det är, som framgått ovan, värdefullt att möjligheter ges att i positiv anda bedöma de ansökningar som enligt undantagsregeln i princip är berättigade till bidrag. Utskottet förordar därför att ramen vidgas till 200 milj. kr. för budgetåret 1984/85. En sådan ramvidgning innebär dock inte att alla inneliggande ansökningar automatiskt skall ha bidrag utan normal prövning. Ramvidgningen får ses som ett uttryck för det stora behov av miljöförbättringar som föreligger i många bostadsområden. Dessutom manifesteras därigenom den positiva inställning till ett ökat boendeinflytande som bör vägleda boendemiljöförbättringarna.

För budgetåret 1985/86 bör ramen preliminärt bestämmas till samma belopp, 200 milj. kr.

dels utskottet under 42 bort hemställa

42. beträffande *ram för bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2012 yrkande 2 och med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats samt med avslag på motion 1983/84:1981 yrkande 2 beslutar medge att beslut om bidrag till förbättring av boendemiljön får meddelas intill ett belopp av 200 000 000 kr. under budgetåret 1984/85 och preliminärt intill ett belopp av 200 000 000 kr. under budgetåret 1985/86.

45 Vidgning av ramen för boendemiljöbidrag

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 37 börjar "Beträffande ramen" och på s. 38 slutar "bör förordas" bör lyda:

Utskottet har ovan tillstyrkt ett förslag (m) om att avveckla boendemiljöbidragen. Frågan om ramvidgning saknar därmed aktualitet. Motion 2003 (s) avstyrks såvitt nu är i fråga. Vad i motion 2113 (fp) yrkande 6 föreslagits är därmed i sak tillgodosett i denna del.

dels utskottet under 43 bort hemställa

43. beträffande *vidgning av ramen för boendemiljöbidrag* att riksdagen avslår motionerna 1983/84:2003 och 2113 yrkande 6, båda motionerna såvitt nu är i fråga,

46 Vidgning av ramen för boendemiljöbidrag

Kerstin Ekman (fp) anser att

dels den del av utskottets betänkande på s. 37 som börjar "Beträffande ramen" och på s. 38 slutar "bör förordas" bort lyda:

Boendemiljöbidragen bör vara förbehållna områden där de åtgärder som bidragen avses finansiera behövs på grund av de sociala förhållandena i området eller avser bostadsområden där den finns betydande svårigheter att få avsättning för lägenheterna. Bidragen får inte bli ett universalmedel som skall lösa alla de problem som följer i den nuvarande bostadspolitikens spår. Det är därför nödvändigt att låsa bidragsgivningen vid den nuvarande nivån. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill förslaget i motion 2113 (fp) yrkande 6 i denna del. Motion 2003 (s) avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 43 bort hemställa

43. beträffande *vidgning av ramen för boendemiljöbidrag* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2113 yrkande 6 såvitt nu är i fråga och med avslag på motion 1983/84:2003 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

47 Anslag till lån till bostadsbyggande

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservationerna 7, 15 och 28 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar "Det i" och slutar "tillstyrks därmed" bort lyda:

Till grund för den i motion 1978 (m) föreslagna anslagsminskningen ligger förslag (m) om ändrade låneregler, en avveckling av bostadsförbättringspro-

grammet m. m. – förslag som utskottet ovan tillstyrkt. Utskottet har också funnit skäl godta den i motionen gjorda beräkningen av nyproduktionen av bostäder som dessutom bildar grund för anslagsberäkningen. Med hänvisning till det anförda bifaller utskottet förslaget i motion 1978 (m) yrkande 1.

dels utskottet under 45 bort hemställa

45. beträffande *anslag till lån till bostadsbyggande* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1978 yrkande 1 och med anledning av vad i budgetpropositionen föreslagits till *Lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 6 590 000 000 kr.,

48 Anslag till räntebidrag m. m.

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anser – under förutsättning av bifall till reservationerna 11 och 27 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar ”De i” och slutar ”Regeringsförslaget tillstyrks” bort lyda:

Det i motion 1973 (m) framlagda förslaget om en minskning av anslaget till räntebidrag m. m. är en följd av det förslag till nytt räntebidragssystem som utskottet ovan tillstyrkt. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill även motion 1973 (m). Utskottets ställningstagande i denna del innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom förslagen i budgetpropositionen och motion 2113 (fp) yrkande 12 såvitt nu är i fråga.

dels utskottet under 46 bort hemställa

46. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1973 samt med anledning av vad i budgetpropositionen och i motion 1983/84:2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga föreslagits till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 6 770 000 000 kr.,

49 Anslag till räntebidrag m. m.

Kerstin Ekman (fp) anser – under förutsättning av bifall till reservation 5 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 38 som börjar ”De i” och slutar ”Regeringsförslaget tillstyrks” bort lyda:

Utskottet har ovan ställt sig bakom förslaget i motion 2113 (fp) om införande av ett nytt lånesystem. Härigenom kan den i motionen förordade besparingen på 2 000 milj. kr. också uppnås och motionen tillstyrks också i vad avser minskat anslag till räntebidrag m. m.

dels utskottet under 46 bort hemställa

46. beträffande *anslag till räntebidrag m. m.* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2113 yrkande 12 såvitt nu är i fråga samt med anledning av vad i budgetpropositionen och i motion 1983/84:1973 föreslagits till *Räntebidrag m. m.* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 7 000 000 000 kr.,

50 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter

Kjell A. Mattsson (c), Rolf Dahlberg (m), Knut Billing (m), Bertil Danielsson (m), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp) och Agne Hansson (c) anser – under förutsättning av bifall till reservation 38 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 39 som börjar "Det särskilda" och slutar "i fråga" bort lyda:

Utskottet har ovan ställt sig bakom förslagen i motioner (m) och (c) om att stödet till de värst drabbade företagen skall upphöra. Anslaget kan härigenom minskas med dels 50 milj. kr. avseende det i budgetpropositionen föreslagna anslaget för 1984/85, dels med 15 milj. kr. avseende en för ändamålet ingående reservation på 15 milj. kr.

Utskottet tillstyrker vad i motionerna 1999 (c) och 2113 (fp) föreslagits såvitt nu är i fråga. Förslaget i motion 1979 (m) är härigenom också tillgodosett. Regeringsförslaget avstyrks.

dels utskottet under 47 bort hemställa

47. beträffande *anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter* att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84:1999 yrkande 6 och 2113 yrkande 6, båda motionerna såvitt nu är i fråga och med anledning av vad i budgetpropositionen och motion 1983/84:1979 föreslagits till *Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.,

51 Anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön

Tore Claeson (vpk) anser – under förutsättning av bifall till reservationerna 35 och 44 – att

dels den del av utskottets betänkande på s. 39 som börjar "Den i" och slutar "Regeringsförslaget tillstyrks" bort lyda:

Utskottet har tillstyrkt vad i motion 2012 (vpk) föreslagits om den s. k. undantagsregeln avseende bidrag till förbättring av boendemiljön och den vidgning av beslutsramen som kan anses erforderlig med hänsyn härtill.

Mot bakgrund härav tillstyrks även vad i motionen föreslagits om anslag för ändamålet.

dels utskottet under 48 bort hemställa

48. beträffande *anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2012 yrkande 3 och med anledning av vad i regeringsprotokollet förordats till *Bidrag till förbättring av boendemiljön* för budgetåret 1984/85 under elfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 225 000 000 kr.,

Särskilda yttranden

1 Förändringar i bostadslånesystemet

Rolf Dahlberg, Knut Billing, Bertil Danielsson och Margareta Gard (alla m) anför:

I motionerna 2072 (c) och 2113 (fp) behandlas frågan om utformningen av ett nytt bostadsfinansieringssystem. I den förstnämnda motionen förordas ett räntelånesystem medan i en senare anförs att "någon typ av reallån" bör införas. I båda motionerna anges att de nya systemen bör införas fr. o. m. år 1985.

Bostadsutskottets majoritet – i vilken ingår även utskottets ledamöter från moderata samlingspartiet – har avstyrkt motionerna med hänvisning främst till att frågan om ett nytt bostadsfinansieringssystem är en av de uppgifter, och den kanske allra viktigaste, som den sittande bostadskommittén har att överväga. Som framgår av kommittéberättelsen beräknas kommittén avge sitt huvudbetänkande första halvåret 1984.

Vi har i grunden ingen annan uppfattning än motionärerna när det gäller behovet av en reformering av bostadsfinansieringssystemet. Moderata samlingspartiet har tidigare i skilda sammanhang tagit upp frågan och föreslagit ett helt annat finansieringssystem än dagens. Bostadskommittén kommer inom kort att avlämna ett förslag. Det därefter kommande beredningsarbetet bör avvaktas. Vi förutsätter dock att regeringen skyndsamt presenterar ett förslag för riksdagen om ett nytt bostadsfinansieringssystem. Mot bakgrund av pågående arbete m m. har vi sålunda inte ansett det meningsfullt att nu föreslå ett nytt bostadsfinansieringssystem.

I detta sammanhang bör erinras om att i moderata samlingspartiets partimotion 923 till årets riksdag lämnats förslag till hur ett nytt räntebidragssystem borde utformas i avsikt att uppnå en successiv avveckling av de generella bostadssubventionerna. Detta förslag behandlas i nu föreliggande betänkande (s. 29).

2 ROT-program för offentliga byggnader

Tore Claeson (vpk) anför:

Redan i samband med riksdagens behandling hösten 1983 av bostadsförbättringsprogrammet lade vänsterpartiet kommunisterna fram motionsför-

slag om att programmet skulle utvidgas till att omfatta också åtgärder i offentliga byggnader. Två dagar efter det att riksdagen avslagit detta förslag beslutade regeringen om ett tillfälligt ROT-program under år 1984 för förnyelse av kommuners och landstings byggnader och anläggningar – ett förfarande som låter antyda att regeringens agerande i dessa frågor är alltför kortsiktigt och därmed inte har en nödvändig långsiktig målsättning.

Situationen på byggarbetsmarknaden är i dag sådan att kraftfulla och långsiktiga åtgärder måste sättas in för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Välmotiverade krav på åtgärder har också kommit från såväl Byggnadsarbetareförbundet som Landsorganisationen centralt. Även i motion 2419 (s) understryks behovet av åtgärder.

Den av vänsterpartiet kommunisterna förordade lösningen – att det tioåriga bostadsförbättringsprogrammet skall vidgas till att omfatta offentliga byggnader – bör enligt min mening kunna utgöra en grundsten i ett långsiktigt program för att komma till rätta med problemen på byggarbetsmarknaden. Detta utesluter naturligtvis inte att behov kan finnas av ytterligare insatser. Det kan därför finnas skäl att som utskottet anför avvakta resultatet av den s. k. byggministergruppens arbete, så att hithörande frågor kan vägas in i ett långsiktigt och brett upplagt samhällsbyggnadsprogram. En förutsättning är härvid att detta arbete sker med största skyndsamhet.

3 Räntebidragssystemet

Kerstin Ekman (fp) anför:

Utskottets majoritet (s, c, fp, vpk) har avstyrkt motion 923 (m) i vad avser frågan om ett nytt räntebidragssystem. Vad i motionen föreslagits om utformningen av ett nytt räntebidragssystem bör inte genomföras. Utskottet har bl. a. anfört att ett genomförande av vad där föreslagits skulle leda till en oacceptabel ökning av boendekostnaderna.

Folkpartiet har en annan utgångspunkt för en reformering av bostadsfinansieringen. I motion 2113 har folkpartiet förordat att någon typ av reallånesystem införs. Mot bakgrund av att vad i denna motion föreslagits är att föredra framför förslaget i motion 923 (m) har jag anslutit mig till utskottsmajoritetens förslag om avslag på motion 923 (m).

Bilaga

Motionsyrkandenas behandling

Motion nr	Yrkande	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan, punkt	Reservation nr
367		21	8	
718		28, 29	25	26
800		17	1	1
922		25	19	16, 17
923	8	29, 30	26	27
	9	30	27	28
	10	21, 22	9	7
	14	22	10, 11	8, 9, 10
1350		35	38	37
1971		23	14	
1973		38	46	48
1978	1	38	45	47
	2	21, 22	9	7
1979		39	47	50
1981	1	33	35	33
	2	37	42	43
1984		32, 33	34	
1999	2	24	17	14
	3	31	30	
	4	31, 32	31	31
	5	30	28	29
	6	35, 36, 39	39, 47	38, 50
2001		36	41	42
2003		34, 37, 38	36, 43	34, 45, 46
2009	1	17, 18	2	2
	3			
2010	1	26, 27, 28	22, 23	20, 21, 22
	2	25, 26	20	18
	3	23	15	12
	4	32	32	32
	5	30, 31	29	30
2012	1	34	37	35, 36
	2	37	42	44
	3	39	48	51
2035	3	22	12	
	4	23, 24	16	13
	5	22, 23	13	11
	6	25	18	15
2072	2	20	5	
	3	20, 21	7	6
	5	19, 20	4	4
2077		18, 19	3	3
2113	2	25	18	15
	6	37, 38, 39	43, 47	45, 46, 50
	7	25	18	15
	11	21	7	6
	12	19, 20, 38	4, 46	5, 49
2403		26	21	20
2416		28, 29	24	23, 24, 25

Motion nr	Yrkande	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan, punkt	Reservation nr
2419		27;27, 28	22, 23	20, 21, 22
2721	5	35, 36	40	39
2722	1			
	2	35, 36	40	41
3730		35, 36	40	40
2734	5	35, 36	40	39

Innehåll

Sammanfattning	1
1. Propositionerna	2
2. Motionerna	3
3. Statistiska uppgifter om bostadsförsörjningen m. m.	7
3.1 Bostadsproduktionen	7
3.2 Bostadsinvesteringar	10
3.3 Byggnadskostnaderna	11
3.4 Byggarbetsmarknaden	12
3.5 Bostadskostnaderna	13
3.6 Outhyrda lägenheter	15
4. Utskottet	15
4.1 Inledning	15
4.2 Bostadsbyggandets inriktning m. m.	16
4.3 Bostadslångivningens finansiering	19
4.4 Förutsättningar och villkor för lån m. m.	20
4.5 Bostadens pris-subventionsnivån	23
4.6 Hyresrabatter m. m.	24
4.7 Reparation, om- och tillbyggnad m. m.	25
4.7.1 Bostadsförbättringsprogrammet	25
4.7.2 ROT-programmet för offentliga byggnader	26
4.8 Konstnärlig utsmyckning	28
4.9 Räntebidrag	29
4.10 Åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.	31
4.11 Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.	32
4.12 Bidrag till förbättring av boendemiljön	33
4.13 Markförvävs- och tomträttslån	35
4.14 Ramar m. m.	35
4.14.1 Ram för åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter m. m.	35
4.14.2 Ram för bidrag till förbättring av boendemiljön ..	36
4.14.3 Ramar i övrigt	38
4.15 Anslag	38
4.15.1 Anslag till lån till bostadsbyggande	38
4.15.2 Anslag till räntebidrag m. m.	38
4.15.3 Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter	39
4.15.4 Anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön	39
4.15.5 Anslag i övrigt	40
4.16 Hemställan	40

Reservationer

1	Flergenerationsboende (m, c)	44
2	Socialt inriktat boende (vpk)	44
3	Reformerat statsbidragssystem för de äldres boende (fp)	46
4	Räntelån och reallån (c)	47
5	Räntelån och reallån (fp)	48
6	Minskad detaljreglering i bostadsfinansieringsförordningen (m, c, fp)	48
7	Enhetlig lånegräns (m)	49
8	Markvillkoret (m)	50
9	Markvillkoret (c, fp)	50
10	Konkurrensvillkoret (m)	51
11	Den produktionskostnadsanpassade belåningen (m)	51
12	Ränte- och amorteringsfria lån till allmännyttan (vpk)	52
13	Kommunala bidrag till allmännyttiga bostadsföretag (m)	53
14	Avveckling av hyresförlustgarantier och hyresrabatter (m, c, fp)	53
15	Avveckling av bostadsförbättringsprogrammet (m, fp)	54
16	Utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet (vpk)	55
17	Utvidgning av bostadsförbättringsprogrammet (motiveringen) (m, fp)	55
18	Särskild konsolideringsfond (vpk)	55
19	Bostadslån vid ombyggnad av handikappanpassad lägenhet (motiveringen) (m, fp)	56
20	Ett kommunalt ROT-program även efter år 1984 (motiveringen) (m, fp)	57
21	Finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984 (vpk)	57
22	Finansieringen av ett kommunalt ROT-program efter år 1984 (motiveringen) (m, fp)	57
23	Finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m. (hemställan) (m)	58
24	Finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m. (motiveringen) (m)	58
25	Finansieringsbestämmelser om konstnärlig utsmyckning m. m. (motiveringen) (c, fp)	58
26	Omfattningen av statens stöd till konstnärlig utsmyckning m. m. (motiveringen) (m)	59
27	Nytt system för räntebidrag (m)	59
28	Vissa kompensatoriska åtgärder (m)	60
29	Avveckling av räntebidraget till underhållslån (m, c, fp)	60
30	Årlig upptrappning av den garanterade räntan (vpk)	60
31	Avveckling av hyresförlustlånen (c)	61
32	Återinförande av hyresförlustlånen (vpk)	61
33	Avveckling av stödet till förbättring av boendemiljön (m)	62

34	Fördelningsprinciperna för boendemiljöbidragen (motivering- en) (m)	63
35	Boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln (vpk)	63
36	Boendemiljöbidrag enligt den s. k. undantagsregeln (motivering- en) (m)	63
37	Markförvärvs- och tomträttslån (vpk)	64
38	Bidrag till åtgärder i områden med outhyrda lägenheter (m, c, fp)	65
39	Ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter (m, fp)	65
40	Ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter (c)	66
41	Ram för bidrag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter (vpk)	67
42	Miljöförbättringslån för byggande av kolonistugor (motivering- en) (m, fp)	67
43	Ram för bidrag till förbättring av boendemiljön (m)	68
44	Ram för bidrag till förbättring av boendemiljön (vpk)	68
45	Vidgning av ramen för boendemiljöbidrag (m)	69
46	Vidgning av ramen för boendemiljöbidrag (fp)	69
47	Anslag till lån till bostadsbyggande (m)	69
48	Anslag till räntebidrag m. m. (m)	70
49	Anslag till räntebidrag m. m. (fp)	70
50	Anslag till åtgärder i bostadsområden med stor andel outhyrda lägenheter (m, c, fp)	71
51	Anslag till bidrag till förbättring av boendemiljön (vpk)	71

Särskilda yttranden

1	Förändringar i bostadslånesystemet (m)	72
2	ROT-program för offentliga byggnader (vpk)	72
3	Räntebidragssystemet (fp)	73

Bilaga: Motionsyrkandenas behandling